moteris

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1975
4
liepa
rugpiūtis

TURINYS

S. Vilkauja	Vysk. M. Valančiaus raštų kalba	2
J. Degutytė	Eilėraščiai	4
N. Kulpavičienė	Liaudies moterų aprangos raida	5
P. Gaučys	Tėvai ir jų atžalos	10
Z. Tenisonaitė	Paskutinis romano skyrius	13
Jūratė	Jūros ilgesys (eil.)	15
• Knygos	A. Tyruolis — P. Naujokaičio Liet. Literatūros Istorija	17
	M. G. Slavėnienė — Žmogiškumo dokumentai	17
	J. Valiūnas — Ar reikalingas vaikų auklėjimas?	18
	L. L-nė — Moteris šeimoje	19
• Moterys pasaulyje		20
• moters metai	B. Vytienė — Namai ir pasaulis; Moterų metams!	22
• Lietuvoje		23
• Madų ir grožio pasaulis	Veda I. Kairienė	25
• Šeimininkių kampelis	Veda L. Murauskienė	27

ILIUSTRACIJOS

— • —	Vysk. M. Valančius	2
	Liaudies tapyba	3
18 amž. graviūra	Lietuvės	5
A. Roemeris	Aukštaitės	5
A. Gisevius	Rytų Prūsijos moterys	6
— • —	Rytų Prūsijos lietuvė	7
A. Tamošaitienė	Rudens gijos (gobelenas)	11
E. Marčiulionienė	Baltoji Madona	13
D. Palukaitienė	Bangpūtys	15
K. Stoškienė	Susimąstymas	19

"MOTERIS" LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS 1975 m. Nr. 4 (106)

NORA KULPAVIČIENĖ — redaktorė

Z. DAUGVAINIENĖ — kalbos taisytoja, Z. DIDŽBALIENĖ — korektorė,

I. KAIRIENĖ — skyriaus vedėja, L. MURAUSKIENĖ — skyriaus vedėja,

BRONĖ PABEDINSKIENĖ — administratorė.

LEIDŽIA KANADOS LIETUVIŲ KATALIKIŲ MOTERŲ DRAUGIJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, M6H 1A8, Canada

Spaudė "Tėviškės Žiburių" spaustuvė, 2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ont. L5C 1T3.

Prenumerata metams $6.00; garbės prenumerata $10.00.

Viršelis — aukštaitiškas audinys.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.

"MOTERIS" Lithuanian Women's Magazine. 1975. No. 4 (106)

Printed by "Lights of Homeland" in Mississauga, Ont.

moteris

1975 4 (106)

☆ ☆ ☆ ŠVENTVAKARIS ☆ ☆ ☆

VYSK.

M. VALANČIAUS

RAŠTŲ KALBA

S. VILKAUJA

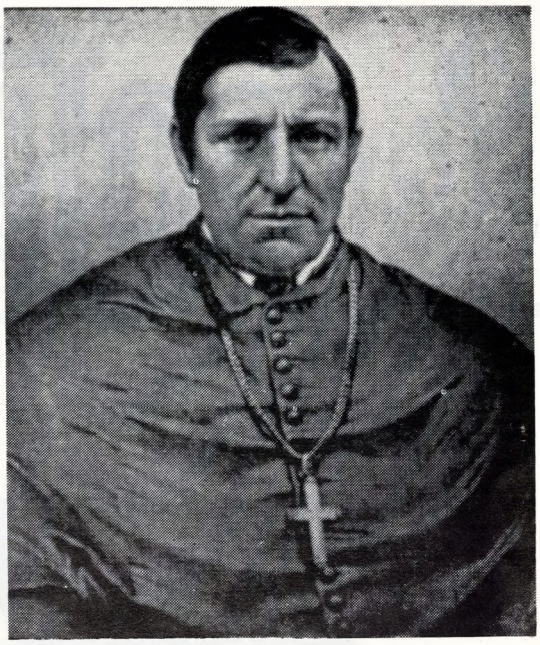

VYSK. M. VALANČIUS

19 a. pabaigoje negausią mūsų literatūrą papildė savo raštais vysk. M. Valančius. Jo ne tik religiniai, istoriniai bei moksliniai raštai yra itin svarbūs savo turiniu bei kalba, bet ir gražioji literatūra, kuri buvo skirta liaudžiai ir kuri priklauso prie mūsų klasikinių prozos kūrinių.

Reikia pasakyti, kad žmonės klausė savo ganytojo balso ir jo raštus skaitė, nes kartais ten atrasdavo dalelę ir savęs. Kadangi M. Valančius buvo pirmas vyskupas, kilęs iš liaudies, tai didžiai suartėjo su kaimo žmonėmis ir tuo suvaidino milžinišką vaidmenį viso savo vyskupavimo metu. Lankydamas parapijas, jis kalbėdavo su žmonėmis, klausydavo jų pasakojimų, o kartais net užsirašydavo retesnius žodžius, išsireiškimus bei įvairius posakius. Be to, vyskupas aprašydavo žinomas parapijas (pvz. Salantų parapiją, kur jis ir pats gimė), kaimus, vienkiemius, sodybas, o net ir žinomų žmonių vardus bei pavardes paminėdavo. O visa tai, be abejonės, žemaičiams buvo arčiau prie širdies.

Visus savo raštus M. Valančius parašė žemaičių liaudies kalba, bet labai vaizdinga, o tai priklauso nuo jo žodyno, sintaksės ir kt. Jo kalba pilna gyvų posakių, priežodžių bei vaizdingų kaimo žmonių išsireiškimų. Sakiniai dažnai trumpoki, bet juose gausu palyginimų, epitetų, tropų ir kitų stilistinių priemonių, kurios ir suteikia jo kalbai vaizdingumo.

Skaitydami M. Valančiaus raštus, pirmiausia pastebime daugybę vartojamų ištiktukų, kurie sakinyje suteikia veiksmui daugiau judėjimo ir greičio.

Štai keli pavyzdžiai pavienių ištiktukų: capt, tūpt, šmurkšt, brakšt, brinkt, šmakšt, pliumpt, cinkt, brūkšt, žlakt, žvilgt, šliukšt ir t.t.

Čia dvigubi ištiktukai: trakšt-trakšt, paukšt-paukšt, capt-capt, pakabakšt-pakabakšt, tabalai- tabalai, gurkšt-gurkšt, šmiaukšt-šmiaukšt, tūpt-tūpt, bruzdu-bruzdu, krūpt-krūpt, bempt-bempt, pataukš-pataukš ir t.t.

Pažiūrėkime, kaip rašytojas panaudoja ištiktukus sakinyje:

"Jau brėkštant jaunimas su dešimčia draugų atvykęs pradėjo paukšt-paukšt šaudyti. Vietos jaunuomenė, iš trobos iššokusi, lygia dalia pliaukš-pliaukš šaudydama atliepė. Tai padariusi, šmurkš-šmurkš sušoko į trobą, užsklandė skląsčius, užraišiojo ir užramstė duris. Atkeliavę svečiai išdraskė žiogrius, atkėlė karkles ir bruzdu-bruzdu įsiveržė į kiemą." (Iš "Palangos Juzės")

Įdomu paskaityti, kaip jaunoji išgelbėjo piršlį:

"Berniukams už piršlio capt-capt sukibus, marti šmurkšt atskubėjusi šmarkšt ant kaklo piršliui rankšluostį ir tuo parodė dovanojanti piršliui visas melagystes." (Iš "Palangos Juzės")

Savaime aišku, kad M. Valančius galėjo tuos sakinius parašyti visai be ištiktukų, o mes jų mintį suprastume. Tačiau tie visi ištiktukai pabrėžia veiksmo judėjimą bei greitį ir tuo suteikia sakiniui daugiau vaizdingumo.

Taip pat jo raštuose yra gausu epitetų, kurie pažymi daiktų vaizdinį ypatumą, būtent: *šventa* diena, *bėri* arkliai, *guvus* vaikiukas, *vario* sagtis, *vargšas* piršlelis, *briedžio* diržas, *lipšnus* vaikinas, *vidutinis* augumas ir kt.

M. Valančiaus kūryboje apstu maloninių bei mažybinių žodžių, kuriuos jis ima iš liaudies šnekamosios kalbos. Čia jis panaudoja įvairias priesagas, kaip -elis, -ėlė, -eliai, -aitės, -ėlis, -ėliai, -aičiai, -učiai, -iukas ir kt. Štai keli pavyzdžiai: tėvelis, senelis, motinėlė, martelė, dukterėlė, sveteliai, paukštučiai, berniukas, vaikiukas ir t.t.

M. Valančius savo raštų kalbą labai praturtina įvairiais palyginimais. Štai keletas charakteringesnių palyginimų pavyzdžių:

Tuojau šoka į akis kaip širšūnas.
Apniko mane it šunys.
Įėjo mergelė graži it rožė.
Žmonės plūdo it vanduo pavasarį.
Ir vežė į Klaipėdą, kaip ožaitį į turgų.
Kad jos paršai užaugtų it jaučiai.

Pats tiesus ir liemeningas it nendrė.
Taip greitas, kaip ežys.
Šeimininkė pamurmėjo it meška.
Visos mergelės paraudonavo it gaidžio skiauterė.

Kartais rašytojas savo sakiniuose duoda ne vieną, bet ištisą eilę palyginimų. Štai kaip jis rašo pats apie save dienoraštyje:

"Man tada ėjo šešiolikti metai amžiaus. Buvau gana išlepintas ir liguistas: todėl mažas, kaip vagelis, liesas, kaip penėtas svirplys, lengvas, kaip ligota žąsis pavasarį . . . "

Turtinga M. Valančiaus raštų kalba ir tropais (perkelta prasme žodžiai), kurių įvairias rūšis labai vykusiai panaudoja sakiniuose. Dažnai negyviems daiktams suteikia gyvųjų ypatybes ir kt.

Paskaitykime kelis tropų pavyzdžius: kiškis būgną mušė, meška trimitą pūtė, šunys giedojo, gaidžiai lojo, žuvys lakiojo, riestainiais snigo, stogas klotas lašinių paltimis, langai deimanto, takai su sūriais išgrįsti, šulinys su medum ir pienu prigožtas, alaus ežerai, degtinės pilnos kūdros ir t.t.

Sakiniuose tropai atrodo taip:

"Gyvenam už šimto mylių, atplaukėm, atjojom, atbrazdėjom per jūres mares, per ežerus ir upes. Yra mano draugų devyni šimtai devynios dešimtys devyni, teikitės duoti arkliams kūtes, balnams gembes, kepurėms vagius, apsiaustams klėtis . . . " (Iš "Palangos Juzės")

Gamtos aprašymų jo raštuose labai mažai, o ir tie patys dažnai trumpi, pvz.:

"Buvo jau vėlyvas ruduo . . . "

"Diena buvo saulėta, gan šilta . . . "

"Žvarbus vakarų vėjas bepradėm pūtė su sniegu ir lietum . . . "

Jūra visiems rašytojams visuomet yra nepaprastai romantiška, o M. Valančius ją aprašo labai paprasta ir kasdienine kaimo žmonių kalba:

"Domicelė tuojau užsigeidė eiti į pajūrį, nes jūros niekuomet nemačiusi buvo. Juozapas pakinkė arklius, pats važiavo ir nuvežė moterį su vaiku. Arkliai, pamatę vilnis, pradėjo baidytis. Domicelė išsėdusi iš ratų, sudrebėjo, klaupėsi, persižegnojo ir tarė:

— Oi, Viešpatie Dieve, kaip Tu esi didis, Kurs tokius vandenis sutvėrei! Gerai sakote: "Palanga — pasaulio pabaiga!" Jos savo amžiuj nesitikėjau regėsianti.

— Ne pabaiga, — atsakė Juozapas: — už tos jūros yra Švedų žemė, bet jogei jūra yra per penkias dešimtis mylių platumo, todėl antro pašalio negalima matyti . . . " (Iš "Palangos Juzės")

Labai pagyvina M. Valančiaus raštų kalbos sklandumą įdomūs dialogai, kuriuos jis paima iš žemaičių liaudies gyvos kalbos. Pavyzdžiui, galime paskaityti elgetų pasikalbėjimą iš "Paaugusių žmonių knygelės":

— Geras dekanas Daušinas įleido mane į Mosėdžio špitolę, davė kampelį, o kaip bajorą, padarė mane viršininku ant visų ubagų, ten gyvenančių . . .

— O tu, spitri, — tarė Paulavičius, — ką beveiki? Kaip tau klojasi gyventi?

— Aš, tiesą pasakius, — tas atsiliepė, — esu ponas, ne ubagas, ta tik nelaimė, kad neregiu. Turiu savo moterį, vaikus ir namelius, per žmones nevaikščioju . . .

— O iš kur gauni neubagaudamas? — klausė Paulavičius.

— Matai, tamsta, — atsakė šis: — aš gyvenu Gargždelėj pas kapus didžios Šalantų parapijos, vadinuos Mažionis. Nė vienas numirėlis neįlenda į žemelę be manęs.

— Kaip tai, — atsiliepė Paulavičius, — argi kunigu palikai?

— Ne kunigu, — tas atsakė, — bet ubagu. Šalantiškiai laidodami kelia laidotuves, kurių niekuomet neatbūna be manęs. Aš visus atvykusius suklupdau, liepiu atkalbėti numirėlio brolijas, pats kalbu ir pasakau, kiek už kurią reikia kalbėti. Paskiau giedame litanijas ir meldžiamės gana ilgai. Mirusiojo giminėms tai tinka — gaunu nuo jos ne vien maisto, bet ir keletą berlinkų. O juk mažne kasdien yra laidotuvės, tad ir susideda pinigėlių".

Ne tik seniau, bet ir dabar, skaitydama M. Valančiaus raštus, aš atkreipiu dėmesį į jo kalbą. Mane sudomino net ir tokie jo posakiai:

"Driežas į gegužę *veizėjo*".

"Tuojau visi šokti pradėjo ir *žudėsi* per kiaurą naktį."

"Nors tebėra *jaunitėlė*, tačiau girdėjau peršant jau kaži kokiam jaunam *tėvinaičiui*".

Labai nedaug tetrūko, kad žemaičių tarmė būtų tapusi mūsų bendrinės (rašomosios ir šnekamosios) kalbos pagrindu, nes tokie dvasios milžinai, kaip M. Valančius. S. Daukantas, Maironis ir kiti jau buvo nurėžę gilią literatūrinę vagą. Tačiau atėjo "Aušra" su J. Basanavičium, ir pagaliau kalbininkas J. Jablonskis uždėjo karūną aukštaičiams.

Plati ir įdomi tema yra apie vysk. M. Valančiaus raštų kalbą, bet žurnalo ribose reikia pasitenkinti keliomis mintimis bei pastabomis.

Tad tebūnie ir šis, nors ir trumpas straipsnis, kaip ta maža šakelė, įpinta į vyskupo 100 m. mirties minėjimo vainiką.

* * *

ŠVENTIEJI LIAUDIES TAPYBA

★

★

Augštų senųjų varpinių šešėlyje,
po stogais nulytais,
mes
savo celėse —
įkalinti
kasdienybės duonai ir ašarai,
mažytėms šventėms
ir begaliniam nesuprastam lūkesiui.

Prijaukinto mėnulio šešėlyje,
po debesų stogu,
mes
prie vėjuoto rutulio
pririšti —
kraujo upėmis
ir nepaliestais kalnų kriokliais,
savo alkiu, nežinia ir viltimi.

★

Ir nutilo žemė ir dangus,
Ir akimirkai sustojo debesys —
Suskambėjo linksmos krištolinės fleitos,
Nuo stogų, nuo medžių ir nuo kryžių
Sučiurleno, sukrykštė auksinis ledas,
Duždamas į aidus, į džiaugsmus,
Tapdamas kriokliu, šviesą ir fleitom.

★

Ant blyškaus ražienų aukso —
rasotas mėlynas dangaus švytėjimas.
Ant balto užmiršto lino staltiesės vėsumo —
šiltas užmirštas tamsiai auksinis kepalas,
padėtas užmirštų šiurkščių švelnių rankų —
tarp užmirštų keturių sienų —
rugsėju pražydusiam slėny —
toli toli
kitam atminties krante.

★

Skambėkite, varpai,
iš nušerkšnėjusių bokštų,
iš visų užkeiktų ežerų.
Baltais balandžiais neškite pasauliui
mano žemės vardą.
Neverk, duona, neteisiųjų valgoma.
Būk skalsi, broliškumo druska.
Nesislėpk, saule,
švienčianti kraujui ir laužui.

Jau kregždės lipdo lizdus,
jau plaukia javas
ir atbunda aušra
kaip raudonas atkeiktas varpas —
toj gelmėj,
iš kur ateina vasaros.

"PRIEBLANDŲ SODAI"

LIAUDIES MOTERŲ APRANGOS RAIDA

XVII AMŽ. RYTŲ PRŪSIJOS LIETUVĖS IŠ:
M. PRAETORIUS — DELICIAE PRUSSICAE

NORA KULPAVIČIENĖ

Liaudies menas yra mūsų dvasinės kultūros atspindys. Amžių bėgyje sukrautuose vertybių lobiuose mes ir šiandien randame tautinę atsparą.

* * *

Liaudies žmonių kūrybingumas reiškėsi labai įvairiai, todėl sunku nustatyti aiškią ribą tarp grynai dekoratyvinių ar tik padailintų namų apyvokos būtinybių, vadinamų šiandien bendru liaudies meno vardu. Viena iš spalvingiausių ir raiškiausių jo išdavų būtų audiniai, turėję dailiąją, praktinę ir net ekonominę reikšmę, nes praėjusiais amžiais drobės atraižos (stuomenys) arba dešimtis saujų linų, mainų prekyboje, buvo vartojami kaip piniginiai vienetai. Senovės lietuviai šimtmečiais kūrė savąją gyvenamąją aplinką, vargus ir džiaugsmus palydėdami skambia daina, apdainuodami nesibaigiančius moterų darbus, linelių rovimą, drobelių audimą ar kraitelių krovimą.

* * *

Istoriniai senovės audinių tyrinėjimo šaltiniai yra negausūs ir mažai žinomi. Aprangos likučiai, daugumoje metalo papuošalai ir audinių fragmentai, yra randami ankstyvose archeologinėse iškasenose. Vėlesnių amžių radiniai jau yra įvairesni, lino ir vilnos audinių fragmentai didesni. Pagal šias archeologines iškasenas ir padarytas rekonstrukcijas susidaro šioks toks vaizdas apie senovės lietuvių moterų rūbus. Manoma, kad buvo dėvimi vilnoniai sijonai, prijuostės, lininės palaidinės, vilnonės kepuraitės, papuoštos metalo plokštelėmis ir kabučiais, vilnonės skaros, susegtos segėmis; taip pat buvo puošiamasi įvairiais papuošalais: metalo, stiklo, koralo ar gintaro karoliais, apyrankėmis, sagtimis, smeigtukais, grandinėlėmis, žiedais ir t.t. Ankstyvųjų amžių rašytinių šaltinių kaip ir nėra, jie pradeda atsirasti vėliau. Viduramžių kronikose ir kelionių aprašymuose, nors labai iškraipytai ir netiksliai, jau dažniau minimi ir lietuviai, jų gyvenama aplinka bei papročiai, randama šiek tiek žinių ir apie augštuomenės moterų rūbus, kuriais rengėsi pagal tuometinę Europos madą.

Įvairių istorinių periodų aprangos formavimasis priklausė nuo aplinkos veiksnių, didelės reikšmės turėjo miestų smulkiųjų amatų plėtimasis, prekyba ir santykiai su kaimyniniais kraštais. Bendros nešiosenos kitimą raiškiausiai charakterizavo luomų atstovai, kaip pvz. didikai, kariai, pirkliai, amatininkai ir kiti. Augštesniųjų luomų moterys susidurdavo su įvairiomis ateinančiomis naujovėmis, ir jos buvo pajėgios įsigyti audinių, atvežtų iš kitų kraštų ar austų vietinėse dirbtuvėse, nes Vilniuje jau apie penkioliktąjį amžių veikė miesto audyklos, kur buvo audžiami net šilkai ir aksomai ir parduodami į kitus kraštus. Vėliau audimo dirbtuvės pradėjo veikti Kaune ir kitose vietovėse, taip pat dvarai turėjo mažesnes audyklas. Prie audyklų plitimo yra prisidėję ir į Lietuva imigravę audėjai iš Anglijos. Apie tai rašo J. Kolaczkowski, 1888 m., veikale apie Lietuvos ir Lenkijos pramonę. Nors audimas daugumoje buvo moterų darbas, bet seniau šiuo amatu užsiiminėjo ir vyrai. Apie vyrus audėjus dar buvo girdima net XX amž. pradžioje, jie yra prisidėję prie audimo technikos ištobulinimo.

Visos šios pašalinės įtakos mažiausiai veikė liaudį, todėl jų apranga išliko gryniausia. Valstietė moteris viską gamino savo rankomis. Verpdama ir ausdama, dirbdama primityvios gamybos įrankiais ir staklėmis, ji puošė namų aplinką, rengė šeimyną ir krovė kraitį, pasikliaudama savo paveldėtomis žiniomis ir patirtimi, sugebėjimu ir darbštumu. Audinių ir rūbų kokybė priklausė nuo socialinės padėties. Turtingesnė turėjo daugiau vilnonės aprangos, vargingesnė — paku-

A. ROEMERIS, 1860 M. PIEŠINYS — AUKŠTAITĖS

RYTŲ PRŪSIJOS LIETUVĖS

(kairėje) A. Gisevius — XIX amž. piešinys; (dešinėje) 1830 m. piešinys iš buv. Lipperheide archyvo, Berlyne

linės. Nuo ekonominio pajėgumo priklausė ir rūbų įvairumas — tiek kasdieninių, tiek ir įvairiom šventėm ar apeigom skiriamų, arba audinių gausumas — jie buvo reikalingi duoklei, mainams ir dovanoms. Plačiau, bet gi, šių periodų apranga moksliškai nėra pakankamai ištyrinėta.

Pradedant XVIII amž. ir einant į XIX amž., rašytinės - istorinės medžiagos šaltiniai apie Lietuvos žmones, jų papročius bei tradicijas gausėja. Miestų augimas, kelių tobulėjimas, spausdinto žodžio ir naujų idėjų plitimas kėlė norą keliauti, plačiau pažinti pasaulį, pamatyti naujus kraštus. Keliautojai, rašytojai, menininkai įamžino savo pergyvenimus ir matytus vaizdus rašiniuose, bei piešiniuose, palikdami labai vertingą medžiagą istorijos tyrinėtojams. Iš to periodo jau yra išlikusių ir pavienių liaudies moterų rūbų, saugomų privačiose kolekcijose ir muziejų rinkiniuose. Daugumas geriausiai išsilaikiusių pavyzdžių priklauso išeiginių rūbų rūšiai, kadangi jie buvo siuvami iš geresnės medžiagos, mažiau dėvimi ir paliekami iš kartos į kartą. Šių rūbų audiniai pasižymi būdingu žaliavos paruošimu ir apdirbimu, jie yra natūralių atspalvių (vilnos, drobės) arba dažyti augaliniais dažais (medžio žievėmis, uogomis, lapais, samanomis ir t.t.). Jų subtilus, santūrus spalvingumas išsilieja tarytum iš gamtinės aplinkos, dar labiau pabrėždamas lietuvio suaugimą su savąja žeme. Audimas priklausė prie moteriškų kasdieninių, bet drauge ir dailiųjų, darbų. Čia buvo parodomas ne tik sumanumas, bet ir išreiškiamas įgimtas talentas, audinius meniškai išdailinant, įpinant savo lūkesčius ir svajones į gražiausių raštų ir spalvų pynes. Audėja moteris, jaunesnė ar senesnė, liaudyje turėjo tam tikrą socialinę padėtį ir pagarbą. Lygiai ir tankiai austi rietimai (apie 50 metrų) sudarė svarbią kraičio dalį, jų gerumas ir gausumas liudijo apie merginos (audėjos) vertingas būdo savybes.

XIX amž. industrinė revoliucija padarė perversmą visose gyvenimo srityse, viską keisdama iš pagrindų. Geležinkelis trumpino atstumus. Fabriko mašinos greitino darbą. Besivystanti pramonė daugino masinę produkciją, pradėjo atsirasti greitai padaromi ir legvai įsigyjami gaminiai. Su technikos iškilimu tobulėjo ir daugianytės staklės, kurios praturtino pačią audimo techniką, bet nuo to nukentėjo ir net visai išnyko kai-kurios naminio audimo rūšys. Nauji cheminiai išradimai augalinius dažus pakeitė pramoniniais, atverdami

ŽEMAITĖ (Rietavas)

DZŪKĖ (Prienai)

duris, kad ir į svetimesnį, bet margesnį pasaulį. Tradicinis, einantis iš kartos į kartą, audinio paruošimo ir atlikimo būdas, taip pat jo paskirtis ir nešiosena pradėjo netekti savo tikrosios reikšmės ir nykti. Žlunganti socialinių luomų santvarka sudarė sąlygas iškilti smulkiajai miesčionijai, kurios dvasinio nuosmukio idėjos greitai plito ir neaplenkė nei mažiausio provincijos kampelio. Pramoninių išdirbinių paklausa didėjo ir kaimuose, pirktinis daiktas turėjo kažkokią magišką trauką, kuriuo galima buvo pasididžiuoti ir prieš kaimynus. Ir vėlesniais laikais, ne viena "gera gaspadinė" prisikrovusi vežimą baltų drobelių veždavo parduoti turgun, kad galėtų įsigyti, nors ir prasčiausių, bet "fabrikinių" medžiagų. Miesčionizmas paveikė tradicinę aprangą, atėjo miesto mados, kito siuvimo būdai, nes bendru požiūriu, liaudies rūbai jau nebebuvo būtinybė.

XIX amž. pabaigoje besireiškiančios tautinio atgimimo idėjos rado atgarsį ir plito visoje Lietuvoje. Susipratę lietuviai skatino kitus ir patys domėjosi savo kraštu, kilme ir istorija. Svarbiausias dėmesys buvo atkreiptas į mūsų unikalų, įvairių naujovių naikinamą liaudies meną: imtasi užrašinėti senas dainas, pasakas, padavimus ir papročius; buvo renkami, piešiami ir fotografuojami liaudies meno pavyzdžiai. Tokiu būdu, bent dalinai, jie buvo apsaugoti nuo visiško sunykimo ir surinkta istorinė medžiaga, sudaranti vertingą tyrinėjimų pagrindą. Dail. M. K. Čiurlionis ypatingai kėlė lietuvių liaudies meno reikšmę ir svarbą, laikydamas tai pagrindu visai lietuviškai dailei. Vieni iš pirmųjų kultūrinių reiškinių iškėlusių ir liaudies meno svarbą, buvo Lietuvių Dailės Parodos. Pirmoji buvo suruošta 1908 m. Vilniuje, o antroji — 1909 m. Vilniuje ir Kaune, kur šalia tapybos ir skulptūros didelę dalį eksponatų sudarė liaudies audiniai. Tautinio atgimimo laikotarpyje svarbią reikšmę turėjo liaudies rūbai, kurie pradėjo įgauti tam tikrą tautinės aprangos sąvoką. Jie buvo populiarinami lietuviškų kultūrinių draugijų rengiamuose chorų koncertuose, vaidinimuose, gegužinėse ir kituose jaunimo subuvimuose. Šio periodo, taip vadinami, "lietuviški kostiumai", veikiami aplinkos, tapo taip sudarkyti, kad juose labai mažai liko ir liaudiškumo ir lietuviškumo. Kiekviena savaip gražinosi ir vaizdavo lietuvaitę. Kaimo mergina norėjo būti panašesnė į miestietę ir neatsilikti nuo esamų madų. Miestietei liaudies rūbas buvo suprantamas, kaip rokoko ir romantizmo laikais paplitusi, taip vadinama "la bergere", kur aristokratės apsivilkusios kaimietiško stiliaus rūbais vaizduodavo piemenaitės idiliją. Nebetiko namuose austi sunkūs sijonai, nebetiko nei drobinės palaidinės, jų vieton atsirado pirktiniai audiniai, aksomo, šilko ir brokato pagražinimai, margi kaspinai ir sidabriniai - - auksiniai blizgučiai. Miesčionizmo ir kaimyninių įtakų poveikis tiek giliai įleido šaknis, ypač miesto moterų tarpe, kad mes ilgus metus tautinių rūbų kitaip ir nebeįsivaizdavome, kaip tik su aksominiais, blizgučiais nudailintais kiklikais, markizetinėmis "bliuzelėmis" ir pleve-

XIX AMŽ. PABAIGOS LIETUVAITĖS

suojančiais kaspinais. To išdavoje atsirado ir taip vadinamas "Birutės kostiumas", buvęs populiarus apie trisdešimtuosius metus. Panašių įtakų buvo veikiama ir liaudis, nors ten ateinančios naujovės įsijungdavo į visumą ir įgaudavo tam tikrų naujovės bei apylinkės charakteringų savybių.

Nežiūrint viso to nuosmukio bei sudarkymo periodo, mūsų liaudies rūbai visą laiką buvo tiriami specialistų, nagrinėjama jų raida ir etnografiniai tipai, ieškoma galimybių pritaikyti plačiai viešumai. Susidarė ir paklausa, nes važiuojančius į užsienius gastroliuoti chorus ir meninius vienetus reikėjo tinkamai aprengti, kad galėtų reprezentuoti Lietuvą. Prasidėjo tam tikras tautinių rūbų renesansas (atgimimas), kurio pagrindiniai pradininkai buvo mokytoja Mikalina Glemžaitė ir dailininkas Antanas Tamošaitis. Jų, 1939 m., išleistos knygos: M. Glemžaitės — "Lietuvių moterų tautiniai drabužiai" ir A. Tamošaičio — "Sodžiaus menas" (7 - 8 knyga), susilaukė plataus visuomenės dėmesio. Tais klausimais buvo rašoma ir anksčiau, bet šios knygos pirmosios pagrindinai nagrinėjo liaudies rūbų įvairias rūšis, dalis ir jų paskirtį. Buvo sulaukta gerų įvertinimų ir svetur, 1938 m., Dailiųjų Amatų Parodoje, Berlyne ir 1939 m. Tarptautiniame Liaudies Šokių Konkurse, Paryžiuje, lietuvių tautiniai rūbai buvo premijuoti pirmosiomis premijomis. Tautinis rūbas pradėjo įgauti lyg oficialaus rūbo paskirtį: namuose ir mokyklose, šventėse, iškilmėse ir t.t. Jaunos mergaitės juos dėvėdavo per abiturientų išleistuves, arba jaunamartės, vestuvėse, jei ir pasilikdavo prie tradicinių baltų suknelių, tai bent pamergės jais pasipuošdavo. Vyresnės moterys pavieniai ar organizuotai irgi įvairiomis progomis dėvėdavo t. rūbais. Ne tik miestuose, bet ir mažesnėse vietovėse t. rūbai buvo skatinami, organizuojami audimo kursai, kur merginos pačios išsiausdavo visą aprangą. Šalia individualių audėjų, norint aprūpinti susidariusią paklausą, įsikūrė liaudies išdirbinių bendrovė "Marginiai", kurioje buvo audžiama pagal dailininkų paruoštus projektus. Pradėjus laisvai stilizuoti, liaudies rūbas neteko savo tradicinės ir etnografinės paskirties, keitėsi jo spalvų, raštų ir nešiosenos pobūdis. Pvz. dalinai išnyko skirtumas tarp moterų ir merginų galvos dangos. Laisvos kūrybos išdavoje buvo tolstama nuo tikrovės, rūbai darėsi margesni, brangesni ir puošnesni.

Iki šiol vis yra ribojamasi vien tik XIX amž. liaudies aprangos pavyzdžiais ir kažkodėl tai laikoma pagrindu visiems tautiniams rūbams. Lietuvoje, apie šešiasdešimtuosius metus projektuojant rūbus įvairiems ansambliams ir prisitaikant prie masinio žiūrovų skaičiaus, buvo ieškoma naujų interpretacijų (dalinai sekant dail. P. Rimšos pavyzdžiais). Bet nukrypus į nepagrįstą stilizaciją ir perdidelį teatrališkumą buvo susilaukta kritikos. Šie rūbai daugiau priskirtini sceninių kostiumų rūšiai. Išimtį sudarytų etnografiniai ansambliai, kurie naudoja autentišką XIX amž. valstiečių ir miestiečių aprangą. Liaudies rūbų projektavimo ir pritaikymo srityje daug dirba dail. J. ir R. Balčikoniai ir dail. D. Mataitienė, kurie į savo etnografinius projektus įjungia ir rečiau dėvimus nuometus, drobules, skareles ir kitas mažai žinomas dalis. Kanadoje gyvenantieji dail. A. ir A. Tamošaičiai taip pat tęsia studijinį darbą ir baigia spaudai paruošti didelį leidinį apie tautinius rūbus. Jie garsina lietuvišką liaudies meną, dažnai ruošdami audimo kursus savo sodyboje - studijoje ir ruošdami įvairias parodas. Dail. A. Tamošaitienės sukurtais ir austais tautiniais rūbais puošiasi daugelis išeivijos merginų ir moterų

MIKALINA GLEMŽAITĖ 1939 M.

*

1938 m. Kupiškyje skaito paskaitą apie tautinius drabužius

dalyvaujančių lietuviškoje veikloje. Paskutiniu metu vėl pradeda atsirasti jaunamarčių, kurios su pamergėmis dėvi tautinius rūbus, atsisako standartinių komercinių papuošalų, tęsia seną lietuvišką tradiciją.

1974 metais Lietuvoje buvo išleisti du vertingi leidiniai apie liaudies aprangą. 1. "Drabužiai — Lietuvių Liaudies Menas" — parengė: J. Balčikonis, S. Bernotienė, K. Kairiukštytė - Galaunienė ir A. Mikėnaitė. Iliustracijom naudota Vilniaus, Kauno, Šiaulių ir kitų vietovių muziejuose esantieji pavyzdžiai, patiekiama senoji liaudies moterų ir vyrų apranga; didelio formato, su iliustruotu istoriniu įvadu, Liaudies Meno serijoje išleidžiama 15-ji knyga. 2. "Lietuvių liaudies moterų drabužiai — nuo XVIII a. pabaigos iki XX a. pradžios" — parengė S. Bernotienė, pagal esamą istorinę medžiagą Vilniaus etnografiniame muziejuje, kur saugoma apie 4.000 rūbų pavyzdžių, tūkstančiai nuotraukų, piešinių ir senų gravirūrų. Šioje knygoje nagrinėjami tik moterų rūbai, trumpame įvade detalizuojamos įvairių sričių rūbų rūšys. Šie abu, didelio formato ir albuminio pobūdžio leidiniai dalinai papildo stokojančią literatūrą apie liaudies aprangą. Neminint pasitaikiusių trūkumų, labiausiai pasigendama tekstų vertimų ar santraukų V. Europos kalbomis, tai suvaržo platesnį knygų panaudojimą.

Pabaigai galima pastebėti, kad nors ir nemažai buvo rašyta įvairiuose leidiniuose ir išleista gerų iliustruotų knygų, bet apie lietuvių liaudies aprangą jokio mokslinio veikalo iki šiol neturime. Archyvuose, bibliotekose, muziejuose ir privačiuose rinkiniuose yra sukaupta gausi istorinė medžiaga, kuri dar nėra pakankamai išnagrinėta. Ypač trūksta mokslinių darbų apie ankstesnes istorines epochas, nes liaudies aprangos raida neprasideda tik su XIX amžiumi. Tolimesnės studijos turėtų nustatyti istorines gaires, kad tautiniai rūbai ateityje būtų tinkamai interpretuojami, pagrįsti etnografiniu autentiškumu ir tradicine estetika.

JAUNAMARTĖ

1975 M.

(Lidija Galvydytė - Ringienė dėvi dail. A. Tamošaitienės austais drabužiais)

* * *

Literatūra: M. Glemžaitė, Lietuvių moterų tautiniai drabužiai, 1939; A. Tamošaitis, Sodžiaus menas, 7 - 8 t., 1939; M. Glemžaitė, Lietuvių tautiniai drabužiai, 1955; A. Tamošaitis, Tautiniai rūbai ir juostų raštai, 1968; S. Bernotienė, Lietuvių liaudies moterų drabužiai, 1974; Drabužiai — Lietuvių Liaudies Menas, 15-ta knyga, 1974; įvairūs leidiniai, straipsniai ir t.t.

DAIL. A. TAMOŠAITIENĖ

Demonstruoja audimo meną

TĖVAI IR JŲ ATŽALOS

P. GAUČYS

Nūdien tėvai yra laikomi nuošaliai stovinčiais padarais. Sakoma, niekad nėra buvę tėvų kartos panašios į dabartinę ir, gal, niekad nebebus. Nuolat girdime sakant: "Tėvai visad turėjo nesusipratimų su savo beaugančiais vaikais. Šio dešimtmečio mūsų tėvai ir mūsų vaikai nesiskiria nuo buvusių." Šis tvirtinimas remiamas citatom iš Sokrato ir senovės Egipto kunigų raštų:

"Vaikai pasižymi blogu elgesiu, panieka autoritetams, negerbimu vyresniųjų, pasinešimu kalbėti, o ne dirbti. Jie prieštarauja savo tėvams, plepa svečių akivaizdoje, suryja kas geriausia ant stalo ir tironizuoja savo mokytojus."

"Jaunimas suiręs. Krašto jaunuoliai negerbia savo vyresniųjų, ir niekina betkokį autoritetą. Paplitęs barbariškumas ir visokio pobūdžio nusikaltimai. Tauta pavojuje."

Faktas yra, kad nūdien visas pasaulis nepaprastai skirtingas nuo to, koks yra buvęs praeityje. Mes išgyvenam technologinį amžių, apie kokį vargiai kas galėjo svajoti netgi prieš penkiasdešimt metų, nebent tik fantastinių romanų rašytojai. Mes išgyvename pasaulinę revoliuciją, kokios nei Marksas, nei Leninas nedrįso tikėtis.

Pasaulinio masto jaunimo revoliucija ir negrų maištas JAV buvo lemiantys veiksniai, žymiai skirtingai paveikę santykius tarp tėvų ir vaikų. Mes visi buvome tų revoliucijų dalyviai. Nesvarbu, ar mes buvome už jas ar prieš jas, jos vyko aplink mus ir jų padariniai mum buvo neišvengiami. Dauguma jaunuolių buvo nusistatę prieš perkopusius trisdešimtį metų kadangi jų tėvai buvo peržengę tą ribą. Tuo būdu jie buvo bendros revoliucijos dalyviai, neskaitant tradicinio, privataus maišto prieš tėvus.

Psichologai tvirtina, kad esą blogai, kai atsiranda jaunuolių, kurie niekad nesudaro savo tėvams rūpesčių. Esą tokie jaunuoliai nesą normalūs. Jie socialiniu ar jausminiu požiūriu esą atsilikę. Tokie su viskuo sutinkantieji amerikiečiai jaunuoliai buvo būdingi penkiasdešimtam dešimtmečiui. Esą tokiems šeštadieniais užtekdavo pizzos su šaknų alum (root beer) ir pamišėliškai pašokti tvistą. Tokie jaunuoliai tesiekė patogaus, saugaus ir, labiau už viską, ramaus gyvenimo, tokio, kokį gyveno jų mieli tėvai. Anot dr. H. Cain, jie buvo pirmoji, ir galimas daiktas, paskutinioji kūdikiškoji jaunimo karta, sudaranti "tylųjį daugumą". Tačiau toji "gausos visuomenė" negalėjo pasiekti užsibrėžto tikslo. Visuomenė, pasišventusi siekti tik turtų ir saugumo yra dvasiškai ir sociologiškai mirštanti visuomenė.

Kai šių dienų jaunuoliai nusiskundžia turį daug naujų sunkumų su tėvais, nereikia jų niekinti, nes jie sako gryną tiesą. Anot psichologų, jie turi problemų, kurių kitų kartų jaunuoliai niekad neturėdavo. Jie turi gyventi su tėvais, kurie aklai laikosi jau nebeveiksmingų idealų. Tie jaunuoliai buvo auklėjami jų tėvams naiviai tikint, kad visa kaip nors sugrįš į "normalią" būklę. Tačiau mes žinome, kad tai ne tik neįmanoma, bet ir nepageidaujama. Niekas jų už tai negali peikti. Jie buvo gimę tam tikru laiku, labai skirtingu nuo dabartinio, ir buvo išauklėti visiškai kitaip, nei dabartinis jaunimas turi būti auklėjamas, jeigu jis nori būti sveikas, laimingas ir kūrybingas.

Sociologai tvirtina, kad šių dienų jaunimui pirmiausia reikia žinoti kaip tėvus palenkti, kad juos išklausytų, ir kad tėvai galimai geriau juos suprastų. Tai nėra lengva nei jaunimui, nei tėvams, bet visvien galima. Taip pat nereikia sakyti, kad dėl šitų problemų yra kalti vien tėvai, ar vien vaikai. Ir vieni, ir kiti turi savo dalį tame, kas vadinama tėvų problema. Tas pat pasakytina ir apie vaikų problemą. Jie negimė su savo užsispyrimais, priešingumais, su stipriu polinkiu nutolti nuo tėvų. Dalį tų ypatybių jiems įdiegė, tiesiogiai ar netiesiogiai, jų tėvai. Tačiau daugelį tų psichologinių savybių įskiepijo tiek tėvams, tiek vaikams, visiškai išorinės apraiškos: žmonės, įvykiai, daiktai. Viena didžiausių klaidų, sako psichologai, kokias nūdien daro tėvai save kaltindami už visus trūkumus, ir labai dažnai sūnus palaidūnas ir mylima dukra tuoj su tuo sutinka. Taip pat ir jie užmiršta, kad daugybė jų žinių, įgytų dar kūdikystės metais, buvo gautos ne namie. Betgi ir namie įgytos žinios ne visad tiesiogiai išeina iš tėvų. Čia didelį vaidmenį atlieka visur esanti televizija, nuolat naudojamas telefonas, pripuolama knyga ar žurnalas, kurių tėvai neturėjo laiko peržiūrėti, jau nekalbant apie patikrinimą.

Be abejo, yra nekaltais save laikančių tėvų, negalinčių suprasti, kaip jų vaikai, gavę visa, kas reikalinga geram, padoriam auklėjimui, o tačiau abu, jaunas sūnus ir dukra, vienas stovi gatvių barikadose, o kita teisiama nepilnamečių teismo. Aišku, dėl tokių nelemtų įvykių nėra atsakingi vien tik tėvai. Bet, tokie nelaimingi tėvai galėjo ir nesąmoningai pastūmėti savo vaikus į nusikalstamumą.

Šiaip ar taip, problemos, iškylančios tarp tėvų ir jaunuolių, turėtų būti laikomos abipusio vystymosi progom. Tėvų susidūrimai su paaugliais namie, sudaro neįkainuojamas treniravimosi pratybas (ypatingai jaunuoliams), nes tie susidūrimai yra susiję su kitų žmonių išorinio pasaulio patirtimi, ir dabar, labiau nei betkuriais kitais laikais, jaunuoliai ir per trisdešimtį metų peršokę tėvai, sueina kartu, nepaisant pavyzdžio neturinčio kartų plyšio. Namų židinys, su visais savo plūdimais ir netikrumais, dažnai gali būti ir yra mažytė visuomenė. Susidarančios padėtys jokiu būdu nėra apribžtos vien tik santykiais tarp tėvų ir jaunuolių, tarp tėvo ir motinos, ar tarp brolių ir seserų. Jos visad yra, ligi tam tikro laipsnio, vaizduojančios santykius, kuriuos mes turėsime su kitais per visą mūsų likusį gyvenimą, nepaisant koks bus mūsų likimas.

Tuo būdu tėvai ir jų atžalos, pažymi psichologai, neturi verkti ir dejuoti dėl turimų problemų. Juk tikrovėje nėra šeimos, kuri neturėtų problemų, kur nebūtų šiurkščiai kalbama su namiškiais, kad visa būtų meilė, švelnumas, šypsenos, kad kuris jaunuolis-lė neišgyventų kokių rimtų sunkumų, jiems išėjus iš jų myli-

DAIL. A. TAMOŠAITIENĖ

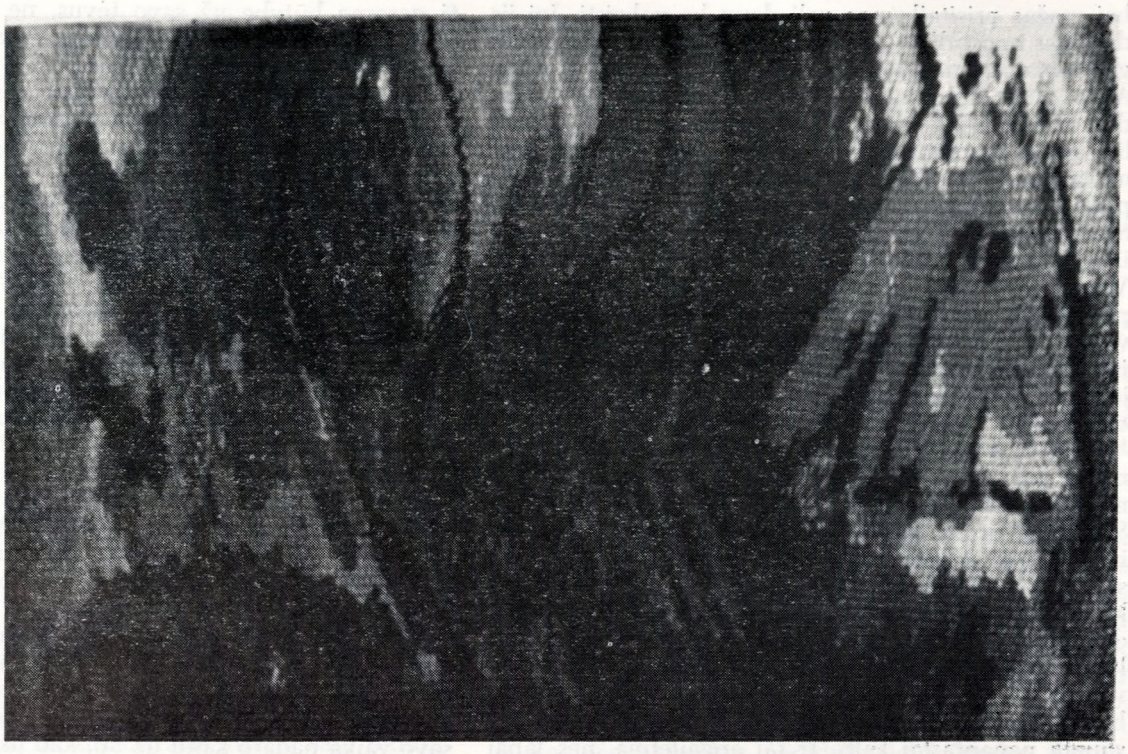

RUDENS GIJOS (gobelenas)

mų namų. Mūsų pasaulis ir plačioji visuomenė eina kitais keliais. Jis yra prikimštas savanaudžių, žmonių, kurių idealai griežtai kertasi su kitais; žmonių, kurių siekiai negali būti įgyvendinti, nebent tik kitų žmonių sveikatos ir laimės sąskaita; žmonių, kurie bereikalingai nepriklausomi, ir žmonių, kurie bereikalingai būtų priklausomi nuo kitų. Gyvenimas susidaro iš tokio ar kitokio panašių problemų sprendimo ir žmonių laimė dažnai priklauso nuo sėkmingo tų pagrindinių konfliktų išsprendimo. Reikia tikėtis, kad amerikiečiai pradės spręsti tas žmogiškas problemas daug veiksmingiau nei dabar. Nes reikia prisibijoti, kad jeigu jie neišmoks geriau spręsti reikalų nei tai darė per pastaruosius 50 metų, jie turės viską pradėti iš naujo su visiškai skirtinga visuomene — gal būt jau kitų suformuota, tačiau jau nebe pačių amerikiečių ir ne jiems, o iš kitos pasaulio pusės žmonių ir jų pačių naudai .

Dramatiškas susiskaldymas jaunuomenės (nuo 14 iki 30 metų) ir peršokusių per 30 m., silpnina socialinę santvarką taip giliai, kad viskas gali atsitikti, jeigu jaunuomenė ir perkopę per 30 nesuras bendros kalbos pagrindinėms problemoms, nuo kurių išsprendimo priklausys dabartinės visuomenės artimiausioje ateityje išlikimas.

Dauguma jaunuomenės gerai supranta, kad yra gerų ir blogų tėvų, arba tikriau, yra tėvų, kurie per ilgesnį laiką esti geri, ir kiti, kurie per ilgesnį laiką esti blogi. Be abejo, čia svarbu yra tai, ar mes objektyviai juos vertiname, ar vadiname juos gerais ar blogais besivaduodami savo savanaudiškumu. Gal čia bus naudinga pažymėti, kodėl tėvai esti geri ar blogi. Nūdien jaunuomenė, labiau nei betkada anksčiau, atsidūrė sunkioje būklėje norėdama geriau suprasti savo tėvus tam, kad tėvai galėtų geriau juos suprasti. Tai nėra lengva. Suprasti tėvus gali būti sunku, bet įmanoma.

Daugelis dabarties amerikiečių tėvų, pažymi psichologai, kaip A. Cain S. Chess ir kt., yra išdava "rėkiančio dvidešimtmečio", apie kurį jaunuomenė labai mažai težino. Dabar jie gali atrodyti keisti, bet jie tokie nebuvo jaunuomenės tėvams prieš 40 ar 50 metų. Freudas, ar tikriau jo pasekėjai, dabar jau pasenę, daugeliui yra buvę vedančia šviesa. Paskui įvyko dramatiškas Wall Streeto 1929 m. krachas, dar vėliau buvo baisi depresija ir II pasaulinis karas. Visa tai turėjo anų laikų jaunuomenei įtaką, ir eventualiai, dar tebeturi šių dienų jaunuomenei. Karo pasėkoje daug jaunuomenės neteko tėvo, kiti gavo tėvus, neturinčius kraujo ryšio su jais. Kiti gavo patėvius ar įtėvius. Daugelis jaunuolių atsidūrė globoje įvairių asmenų, pasišovusių būti tėvais, bet neturinčių tam jokių savybių. Tie sugadino visa gera, ką tikrieji tėvai savo vaikam buvo įdiegę.

Vyrai kaltina moteris vis labiau ir labiau jas esant vyriškomis ir vis labiau prarandančiom moteriškumą. Moterys atsikerta, kad jos esančios priverstos daryti sprendimus ,kai vyrai nesugeba ar nenori būti tvirtais. Tokiais atvejais jautrūs sprendimai susiję su šeima, ypatingai su vaikais, nepalieka joms kitos išeities, kaip imtis pareigų, priklausančių tėvui. Yra dar ir kita to moterų vyravimo priežastis. Tėvui vis ilgiau ir ilgiau dirbant tarnyboje ir namie, nebelieka laiko vykdyti jam priklausantį sprendėjo vaidmenį. Dėl to jis labai dažnai nepakankamai pažįsta savo vaikus ir negali tinkamai spręsti jų poreikių. Motina visad su jais būdama, daug geriau juos pažįsta ir todėl daro sprendimus, kuriuos turėtų daryti tėvas. Ir čia svarbu, kaip turi elgtis jaunuolis-lė, atsidūrę tokioje nenormalių santykių šeimoje. Tai gali pareikalauti iš jų daug didesnio subrendimo, nei galima tokiam jaunam amžiuje tikėtis, ypatingai dabar, esant tokiems sunkiems ir sudėtingiems laikams.

Šiaip ar taip, nūdieninėje Amerikoje yra labai blogų tėvų. Kaikurie būna iš tikro neįmanomi. Tokiais atvejais, nepaisant apsileidusių tėvų, jautresni jaunuoliai mėgina rasti kokią pakenčiamą išeitį. Kartais la-

bai mažas prisitaikymas gali daug ką pakeisti. Jei jis daromas nuoširdžiai, neskriaudžiant savo tapatybės, jis gali labiausiai nepataisomą tėvą įtikinti pamatyti tiesą. Anot psichologų, jokiu atveju nedera lengvai atsižadėti nors ir blogų tėvų. Neretai pasitaiko, kad jaunuoliai neapsikęsdami nuolatinių tėvų barimų dėl pvz., marijuanos vartojimo, girtuokliavimo, griebiasi smurto prieš tėvus, pabėga iš namų, mėgina nusižudyti ir t.t. Su tuo susijusi ir kita blogybė. Abiejų lyčių jaunuoliai, išaugę ir išėję į pasaulį, dažnai išsineša du trūkumus. Vienas — beveik neišvengiamą nedraugišką jausmą priešingai lyčiai. Antras — jų susitikimai su tikrais vyrais ir tikrom moterim dažnai esti sumišę, nes jie niekad nepažino pasaulio, kuriame tėvas yra pirmoje eilėje atsakingas už svarbiausius sprendimus, o motina labiau pasyvi, mylinti ir sutaikanti.

Bet taip pat yra ir priešingo pobūdžio tėvų, pernelyg gerų tėvų. Jie visom išgalėm stengiasi būti galimai geriausiais tėvais, labai myli savo vaikus ir vykdo S. Freudo ir dr. Spocko patarimus. Jie būna kantrūs ir malonūs, atlaidūs ir duoda vaikams valią; jie labai stengiasi bendrauti su jais, ir tarp jų ir vaikų nėra kartų (generacijų) plyšio. Tačiau, kaip patyrimas rodo, jaunuoliams sunkiausia tokius tėvus pakęsti. Už lengviausią jaunuolio prasižengimą tie šventuoliai tėvai skuba jam išsakyti savo įžeistus jausmus, nors ir besistengdami juos nuslėpti. Toks jaunuolis-lė tuoj pasijunta nepaprastai kalti. Ir tai apgailėtina, nes labai dažnai tokie pavyzdingi tėvai esti pritrenkti, patyrę, kad jų mylimas sūnus atsidūrė kalėjime už vagystę ar kitą kokį rimtą nusikaltimą. Kai tai galėjo mūsų vaikui nutikti, jie klausia. Tokie tėvai nesupranta, kad tarp jų ir vaikų žiojasi kartų plyšys.

Psichologai nurodo, kad tėvai turi atsiminti, jog jie dažniausia 20 metų senesni už savo vaikus, o paauglių ir dvidešimtamečių atveju, dvigubai senesni už savo vaikus. Jaunuoliai nenori, kad jų tėvai jiems būtų broliais, seserimis ar geriausiais draugais. Jie nori, kad jie būtų tėvais. Ir jie nori būti vaikais, kol jie yra vaikai, paaugliai, kol yra paaugliais, jaunais vyrais ir jaunom moterim, kai ateina laikas, bet ne prieš tai. Psichologai smerkia tuos tėvus, kurie vaidina absurdišką vaidmenį, kad, girdi, "amžius neturi reikšmės, mes visi esame žmonės, kartu žengią per gyvenimą". Jaunuoliai instinktyviai jaučiasi toli nuo to ir varžomi, nes statomi į nenormalią poziciją pataikauti savo tėvams. Nors neišvengiamai tarp jų stovi kartų plyšys, tačiau turi būti rastas į abi puses vedąs sąlytis per tą plyšį. Mat tėvai, senoji karta, yra skirtingi nuo savo atžalų, jaunosios kartos. Jaunoji karta, savo tėvų padedama, turi išaugti geresne karta, nes priešingu atveju pati visuomenė negali subręsti. Tuo būdu dauguma tėvų turi sunkiai dirbti, kad savo vaikams užtikrintų geresnį gyvenimą nei jie patys turėjo. Bet, tuo pačiu metu jie piktinasi, kai jaunoji karta stengiasi būti geresniais žmonėmis, nei kad jie buvo. Šių dienų jaunuoliai tai mato — kartais pasibaisėdami ir pykdami — bet jie turi su tuo sutikti kaip su iššūkiu jų taktui ir išradingumui. Sugebėjimas išvystyti reikalingus gabumus susidoroti su ta tėvų ir vaikų problema yra uždavinys, galįs suteikti palaimingų vaisių visam žmogaus gyvenimui.

Tačiau kaip tik todėl, kad jaunuolis-lė mėgina būti geresne būtybe už savo tėvus, ne būtinai reiškia, kad jis yra pasiekęs šią pakopą. Nes norint ką palenkti, reikia tą asmenį suprasti. To negalima padaryti skaitant knygas, nors jos gali pagelbėti mus pasukti reikiama kryptimi. Anot psichologų, tikras kelias suprasti savo tėvus yra laisva sąveika tarp jaunuolio ir jo tėvų.

Pokalbis yra įprastinis ir kartais geriausias būdas pažinti kitą asmenį, tačiau jokiu būdu ne vienintėlis. Reikia su juo kartu dirbti, kad jį suprastum; reikia su juo žaisti ir ginčytis. Tik tada galima tą asmenį pamilti. Tai bus kažkas skirtinga nuo įgimtos mūsų tėvams meilės. Tai bus brandi meilė. Susijungusi su įgimta, ji gali paskatinti abi kartas pamilti viena kitą, netgi ir tada, kai tų dviejų kartų nariai yra tėvai ir vaikai. Toks suartėjimas labai svarbus, ypač, kai yra reikalas "atpratinti" tėvus-draugus, kurie nemato pagrindo savo vaikam juos apleisti, atėjus laikui išeiti iš šeimos į pasaulį, ir susikurti savo pačių šeimą.

Taip pat yra tėvų, kurių psichologai gal labiausiai bijo: tėvų norinčių būti priklausomais nuo vaikų. Iš tikro, būtų perdaug reikalauti iš jaunuolio, ypatingai vienintelio sūnaus (dukters) augštyn kojom apversti vaidmenis ir imtis atsakomybės už tėvus, kurie pradėjo stipriai remtis į jį, tuo tarpu, kai visa tai turi būti atbulai. Dažniausia, labai mylinti motina — maloni, švelni, pasišventusi — pradeda gailėtis savęs ir savo vaiką padaro kaltu už tai, kad jis ją palieka, nors ir trumpam laikui. Mano visas gyvenimas yra jis! — ji aimanuoja, kai tik jo dėmesys nukrypsta į ką kitą. Šiaip ar taip, dauguma šių dienų tėvų gerų ar blogų, tokiais pasidarė nesąmoningai. Jie taip pat buvo gyvenimo aplinkybių išdava. Smerkdami juos už jų ydas, mes nieko nelaimime. Pagirdami juos už jų geras savybes, daugiau pasieksime.

Mes gyvename sumišusiame, maištingame pasaulyje, norim tai pripažinti, ar ne. JAV (ir Kanadoj) yra radikalų, norinčių sugrąžinti šį kraštą į pirmųjų valstybės steigėjų laikus, ir yra kraštutinių marksistų, besistengiančių nuversti dabartinę santvarką ir kraštui primesti komunistinę diktatūrą. Niekas negali paneigti, kad tokių užmačių nėra. Mes galime būti aktyvūs konservatoriai ar aktyvūs liberalai, bet jau nebegalime būti "tylinčios daugumos" ar "minkštojo vidurio" nariais. Taip pat ir jaunuomenė neturėtų stovėti "tylinčios daugumos" ar "minkštojo vidurio" eilėse neišvengiamame konflikte, kuris visame pasaulyje ir visoje istorijos eigoje vyksta tarp tėvų ir vaikų. Ji neturėtų būti abejinga diskusijose, kurios tiesiogiai paliečia jos vystymąsi, sveikatą ir laimę.

Galiausiai, neturi būti laikomasi nuomonės, kad santykiai tarp jaunuolių ir tėvų tebūtų palaikomi tik ligi to laiko, kada jie legaliai išeina iš namų ir "išsivaduoja" iš tėvų silpnybių bei ydų; ar darant geriausia kas įmanoma savo vaikams, tik kol jie išaugs ir išeis mokslus ar įsidarbins. Kiekvienu atveju, daugelis tėvų galvoja, kad jų, kaip tėvų, atsakomybė bus įvykdyta, jie bus atlikę ką galėjo, o dabar gali grįžti prie savo reikalų ir vėl gyventi savo pačių gyvenimą. Vaikai gi galvoja, kad jie ant visados atsikratė tėvų globos. Tačiau taip nėra. Subrendę, jie įsisąmonina savo atsakomybę tėvų atžvilgiu ir nebenori jų nusikratyti.

PASKUTINIS ROMANO SKYRIUS

ZENTA TENISONAITĖ

Automobilio motoras švelniai ūžia. Autostrados dešinėje praslenka augšti, tarytum iš degtukų dėžučių sulipdyti pastatai. Akiratyje iš tamsių, smailių kaminų rūksta rožiniai violetiniai dūmai. Milžiniškos blizgančio metalo rezervuarų šaknys įsiskverbia tarp suartų dirvų ir kaimų. Kaip sala baltuoja grupė gražių namukų, kurio nors cheminio fabriko pastatyti savo tarnautojams apgyvendinti. Turbūt tai bus nauja Bayer-Siedlung vokiečiams? Kaip jie galės išlaikyti tą supuvusiais kiaušiniais atsiduodantį rafinerijų kvapą, kuris vis lenda pro mano automobilio langą, nežinau.

Oras gražus. Danguje plaukia dideli baltų debesų kamuoliai. Negirdimai brėžia lėktuvas tiesią dvigubą liniją per mėlyną diską. Toli atsiliko tunelis po Scheldos upe ir moderni autostrada. Mano žalias Peugeot 404 rieda siaurais, asfaltuotais keliais Olandijos link. Pakelėse augšta ir sudžiūvusi žolė atrodo kaip plunksnuotos paukščio skiauterėlės. Glaustašakiai topoliai, nuo vyraujančio šiaurės vakarų vėjo, stovi vis į vieną ir tą pačią pusę palinkę. Akiratyje plečiasi lyguma. Tiesi kaip stalas. Be kalvų. Be miškų. Visur tik rudi arimai.

Tikra painiava su tais konkursiniais rašymais. Susigundęs ministerijos paskelbtu konkursu romanui, pradėjau rašyti. Beveik jau baigiu, bet išlindo yla iš maišo. Nebesugalvoju pabaigos. Miesto triukšmas ir požeminio traukinio statyba, o kartais ir mano šneki šeimininkė, labai kliudė rašyti. Netekęs kantrybės nutariau išsinuomoti kur nors kaime mažą namuką. Kryžkelės rodyklė rodo į kairę — Emmapolder. Netrukus privažiuoju kaimą ir bažnyčios bokšto vėjarodis gaidys žiba saulėje kaip auksinis. Toliau nejaukiai pakyla didžiulis, pilkas atominės jėgainės pastatas. Aptvertas tinkline tvora, kurios viršuje dar kelios eilės spygliuotos vielos. Prie kelio stovi augštas sargybinis bokštelis. Turbūt sabotažo bijo? Gyventojai ta pramonės pažanga visai nesidžiaugia. Skundžiasi — vištos kiaušinių nebededa, vaisiai nebemezga. Argi ne kvailystė statyti tokias centrines, kada dar nežinoma ką daryti su radioaktyvių medžiagų atliekom? Tai tas pat, kaip pakilti į padangę lėktuvu, kuriam trūksta nusileidimui ratų.

Važiuoju toliau. Rudai suarti laukai. Tarp jų kyšo gražūs ūkiai, vis palinkusiais topoliais apsodinti. Nors jau spalis įpusėjęs, oras dar švelnus ir saulėtas.

Pasiekiu gamtos rezervatą, kuris vadinasi Nuskendęs Saftingeno Kraštas. Nuo kelio jis nematomas. Jį slepia palei Scheldos uės krantus iš žemės supilti augšti pylimai. Tie pylimai apsaugoja ūkius ir dirvas nuo potvynių. Šešioliktame amžiuje viename upės krante esantis kaimas paskendo per audrą. Legenda sako, kad ir dabar kartais galima girdėti nuskendusios bažnyčios bokšto varpus skambant, bet tai nieko gero nežada. Mano šeimininkės sūnus, kuris studijuoja antropologiją, ten atrado gerai išsilaikiusią vaiko kaukolę. O mano garažas pilnas visokių kartoninių dėžių su puodų šukėmis ir smėliu aplipusiomis žmonių ir gyvulių kaulų liekanomis. Tai vis Janio ekskursijų laimikiai. Taigi jis ir man patarė čia jieškoti vasarvietės. Vieta esanti labai rami. Tiesa, po kelių metų čia rengiasi kasti kanalą, kuris sujungs Olandiją su Belgija, bet kol darbai prasidės, mano romanas bus seniai parašytas. Nemėgstu rašyti kai terminas lipa ant kulnų.

* * *

Man lengvai pavyko atrasti vasarvietę su sodu. Seno ūkio liekana. Tik namukas, bet gerai sutvarkytas ir apstatytas baldais. Iš kelio pusės auga jauni topoliai. Greta meldais užžėlęs tvenkinys, o kitoje pusėje arimai ir pievos. Sode auga kelios vyšnios ir mažos pušaitės. Akiraty stiepiasi vienkiemiai, o prie gamtos rezervato pylimo keletas trobų ir sena kavinė stovi kaip viščiukai susigūžę į krūvą.

Kavinės savininkas, nedidelio ūgio olandas, flamiš-

E. MARČIULIONIENĖ
BALTOJI MADONA

ka tarme kalbantis, man nurodė vasarvietės adresą. Paskui abudu, išgėrę po keletą stikliukų olandiškos Bokmos, atsisveikinome kaip seni draugai. Jis man net Saftingeno tyrumų planą davė. 1570-tais metais vanduo ir smėlis ten net keletą kaimų paskandino. Matyt žemė įsmuko. Tik apie varpus jis nieko neprasitarė. Prietarai kenkia bizniui. Bet audrai siaučiant, kartais ir dabar Saftingeno pelkėtus plotus užlieja Scheldos upė. Aplamai ten, nežinant takų, yra pavojinga vaikščioti, nes galima nugrimsti smėlyje. Nuvykęs pas namuko savininką su mano naujojo bičiulio linkėjimais visai pigia kaina išsinuomavau vasarvietę. "Netrukus tai nusavins", pasakė jis man, "bet trejetą metų ten dar bus galima gyventi."

* * *

Netikėtai susirgau geltlige ir ilgą laiką nieko neberašiau. Liga vis dar kamuoja mane ir nuovargis nepraeina. Per dienas esu visai be ūpo ir trūksta energijos. Vieną dieną, jau tariamai pasveikęs, nuėjau į redakciją ir bandžiau pradėti darbą, bet nieko neišėjo. Vyriausias redaktorius, vos išvydęs mane, sušuko:

— Tu peranksti pradedi, broliuk! Eik dar pas daktarą ir važiuok kur nors keliom savaitėm atostogų. Tu taip blogai atrodai . . . Esi dar toks išbalęs ir sulysęs . . . Pailsėk dar . . .

Gerai sakyti, važiuok atostogų, bet man būtinai reikia porą savaičių padirbėti, kitaip pasivėlinsiu pasiųsti romano rankraštį konkursui. Šeimininkės sūnus Janis mane nuvežė į Emmapolder, į vasarvietę. Daug daiktų pasiimti nebereikėjo. Truputį baltinių ir maisto. Aš jau anksčiau buvau į savo vasarvietę daug ką nusivežęs. Gerą konservų ir sausainių atsargą. Namukas turi elektros srovę ir virtuvėje stovi didelis šaldytuvas. Dabar mano svarbiausią bagažą sudarė rašomoji mašinėlė ir auksinis žiurkėnas. Žiurkėno narvelį laikiau pasidėjęs ant kelių ir mano naminis gyvuliukas visą kelionę pramiegojo.

Kol aš ilsiuos ir šildaus prie krosnies, Janis nuėjo ant pylimo pasidairyti. Man trūko jėgų eiti kartu. Saftingeno gamtos rezervato vaizdas nykus. Auga tik šiurkšti žolė ir vandeniniai paukščiai suka lizdus, savo klykavimais perplėšdami nuskendusių kaimų amžiną ramybę. Būtų gera dekoracija "science fiction" filmui, galvoju. Ypač per rūką arba vėtrą. Reikėtų parašyti filmui scenarijų . . . Jūra netoli ir Scheldos vanduo sūrus. O Antverpene tarp upės potvynio ir atoslūgio pasidaro net keturių metrų skirtumas.

— Ar tu nebijai nuskęsti klampiame smėlyje? — klausiu vaikino jam sugrįžus. Jis papurto galvą ir atsako:

— Aš turiu takų planą ir čia ateinu su draugu. Vienam nesaugu, bet vasarą nėra pavojaus. Norėčiau nors vieną žmogaus skeletą atrasti. Kad taip nors vieną nesudaužytą puodynę ar katiliuką radus . . . Dabar tik šukės, keramikos liekanos, plytų gabaliukai, kaulai . . .

Aš mėgstu Janį, jis rimtas ir protingas berniokas. Virtuvėje jis paruošia man pietus, nustebindamas savo virimo gabumais.

— Kada tu išmokai taip gerai virti? — klausiu.

— Aš manau, kad kiekvienas studentas išmoksta virti. O aš dar ir skautas buvau . . . Be to su draugais vasarą keliaujame po Europą stovyklaudami. Valgį patys verdamės . . .

Jis įsipila stiklą alaus, kurio mano rūsy yra gera atsarga, o aš gaunu stiklinę mineralinio vandens. Daktaras man uždraudė gerti alkoholinius gėrimus, sako kepenims kenkia. Šaldytuvas pilnas maisto atsargų, bet kai duonos kepaliukas pasibaigs, tada bus jau kitaip. Arba man reikės eiti pėsčiam į kaimą nusipirkti, arba pradėti doroti sausainių ir švediškos knakebrod atsargą.

Užsidegu cigaretę ir rūkau pūsdamas dūmus augštyn. Prie krosnies stovi žiurkėno narvelis. Jam ten šilčiau. Šitie gyvuliukai neseniai atsirado rinkoje ir yra ypatingai vaikų mėgiami. Išaugę tampa labai jaukūs ir yra gana protingi. Aš mažas būdamas jų niekur nebuvau matęs. Anksčiau turėjau vilkinį šunį, bet viena kvaila boba jį suvažinėjo. Dabar šuns nebenoriu.

Janis, sutvarkęs virtuvę, rengiasi mano automobiliu grįžti į Antverpeną.

— Kol man arkliuko nereikia, tu, broliuk, gali juo važinėti. Aišku, benziną pirk pats, bet būk atsargus, nes visi tavo nusižengimai prieš važiavimo taisykles eis mano sąskaiton. O aš, kaip žinai, esu rimtas meno ir literatūros redaktorius, o ne greičio maniakas . . . Mes susitariame, kad jis atvažiuos sekmadienį po dviejų savaičių manęs parsivežti. Per tą laiką aš būtinai turi užbaigti savo romano paskutinį skyrių.

Vakaras leidžiasi lėtai. Keistas vakaras plazdena sparnais kaip sužeistas paukštis ir nekrinta. Kaip greit užeina naktis Šiaurės Afrikoj, galvoju. Tamsa nusileidžia kaip užuolaida scenoje. O čia tarytum ko laukia ir delsia. Vėl užsidegu cigaretę ir įjungiu televizijos aparatą. Programa neįdomi, tik dvi stotys. Išjungiu. Paskui duodu žiurkėnui gabaliuką morkos ir saulėgrąžų sėklų. Pastatau mažytį dubenėlį su vandeniu. Iš narvelio jo neišleidžiu. Pasimes dar, nors mieste kambary vakarais jam leisdavau valandėlę pabėginėti. Pagaliau jaučiuosi nuo kelionės, o gal ligos, labai išvargęs, tai nieko nebelaukdamas einu į lovą.

* * *

Iš ryto mane pažadina garsus gaidžio giedojimas, kokio jau seniai nebuvau girdėjęs. Dar tamsoka, bet tyloje skardena toks aiškus "kakarikūūū" net keletą kartų. Iš toli atklysta šuns lojimas, bet gaidys savo balsu jį prašaukia.

Guliu lovoje tingus. Nuovargis kaip išlydytas švinas išsilieja mano gyslomis ir slenka raumenimis iki pat pirštų galiukų. Sunkus, metalinis nuovargis kamuoja sąnarius ir alsina mane jau savaitėmis. Keltis nesinori, dar bandysiu numigti. Smėlėtu keliu kažkas pravažiuoja. Girdžiu kaip urzgia motoras ir šliaužia padangos. Vėl pragysta gaidys pasiryžęs man neleisti užmigti. "Jei taip vis rėksi, paukšteli, įmes tave į katilą" sakau jam, nors tie ūkiški garsai man daug malonesni negu keltuvų ir buldozerių dundėjimas mieste.

Mintimis nuklystu pas Melpomeną. Ne pas rašomo romano, bet pas buvusią jaunystės meilę. Mano tobulos moters idealą, kaip aš tuomet maniau . . . Galbūt aš tikrosios Melpomenos charakterį taip atgaivinau romano artistės asmeny, kad dabar, norint knygą logiškai užbaigti, nebežinau kaip. Artistė Melpomena, po nevykusių vedybų su žymiu rašytoju, nusinuodija. Bet aš tokios pabaigos nenoriu. Man jos gaila ir aš jieškau deus ex machina, kuris ją išgelbėtų. Ji turi likti gyva, bet tas man irgi nepatinka, išeina perdaug dirbtinai.

"Tegu Melpomena žūsta automobilio nelaimėj", patarė man kartą Janis, ir aš beveik išgirdau duslų metalo dūžį, automobiliui atsitrenkus į medį . . . Ne, taip negerai . . .

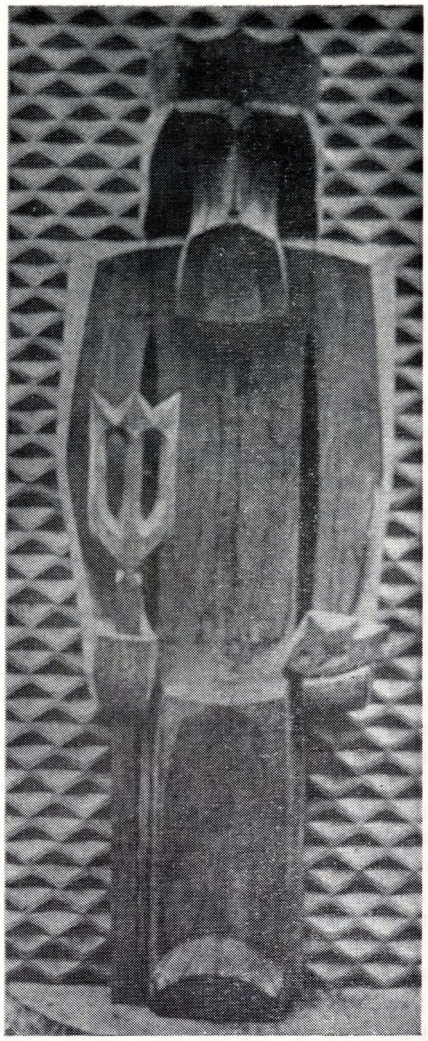

DALIA PALUKAITIENĖ

BANGPŪTYS

JŪRATĖ

JŪROS ILGESYS

"L'homme libre, toujours tu chériras le mer,
Car le mer est ton miroir". (Baudelaire)

Aš niekad jūros nemačiau —
Tiktai laukų žalumą žalią,
Tiktai pavasarį jaučiau,
Jo paslaptingą jauną galią,
Kai visą žemę jis staiga
Užlieja kylančia banga.

Aš nestovėjau pajūry,
Kada siubuoja smiltys laisvos,
Ak, jūra, jūra, tu turi
Būt panaši, gal būt, į laisvę,
Kuri nesutelpa širdy,
Kurios šaukimą vis girdi . . .

Nors negaliu tavęs matyti,
Bet vis ilgėjaus ir ilgiuosi —
Vai kas tik gimusio širdy
Tą jūros ilgesį pasėja? —
Tu amžina sielos svaja
Sena ir visada nauja.

Gi manoji Melpomena, prieš penkioliką metų ištekėjus už turtingo notaro, dabar gyvena netoli Briuselio senoviškoje pilyje. Eilę metų man jos neteko sutikti. Tik pernai Antverpene per labdaringą Rotary klubo koncertą aš ją vėl pamačiau. Ji buvo tokia pat graži, mažai pasikeitus, tik jos tamsūs plaukai buvo išmarginti šviesiais ruožais. Keista mada. Vilkėjo ji ilgą suknelę su ilgomis rankovėmis ir augšta apikakle ir atrodė, nežiūrint jos keturiasdešimties metų, dar kaip jauna mergaitė, daili, liekna ir viliojančiai patraukli. Ją lydėjo augštas ir stambus vyras, apsivilkęs madingu smokingu, bet visai baltais plaukais. Man jis nepatiko. Melpomena, vos linktelėdama savo puošnia galvute, šaltai atsakė į mano pasveikinimą.

Bet netikėtai už poros savaičių aš gavau iš Melpomenos trumpą laiškutį. Pakvietimą atvykti į svečius vakarienei. Mano šefas ir jo žmona buvo irgi pakviesti. Jie seni Melpomenos pažįstami ir mes važiavome kartu.

Mums teko gerokai klaidžioti, kol pagaliau atradome Mėrbėkės pilį. Pilis stovėjo nuošaliau nuo gatvės, dideliame parke ir buvo apsupta giliu grioviu. Senoviškas pakeliamas tiltas išlaikė mūsų automobilio svorį ir pro siaurus vartus įvažiavome į kiemą. Mus pasitiko sargas, o salone jau buvo keletas man nepažįstamų asmenų. Melpomena vilkėjo ilgu, raudonu sijonu ir juodu megstuku, kuris ryškino jos gerą figūrą, o plaukus buvo susukus į augštą kuodą. Jos kaklą puošė tikrų perlų karoliai, o ant piršto žibėjo didelis deimantas. Supažindinus svečius ir kiekvienam įspraudus į delną po stiklą kokteilio, Melpomena tobulai vaidino high society damos rolę. Jos vyras dar nebuvo grįžęs iš Briuselio, tai ji tuo tarpu parodė svečiams savo pilies kambarius ir pogrindį. Dalis rūsio, šios penkioliktame amžiuje statytos pilies buvo modernizuota, bet antra pusė buvo tamsi ir bauginanti.

— Per antrą pasaulinį karą čia buvo Gestapo būstinė. Vėliau įsikūrė amerikiečių štabas, — pasakojo ji, — mes gi ilgai vargom, kol išnaikinom žiurkes. O čia dar išėjimas svečiams, kurių nepageidaujame, — ir juokaudama ji pravėrė siauras duris tamsioje rūsio dalies sienoje. Apačioje juodavo griovio vanduo. Aš nemaloniai krūptelėjau.

Melpomenos vyras atvyko pasivėlinęs ir su atsiprašinėjimais. Būdamas mažai kalbus ir savo primerktomis akimis stebėdamas kiekvieną, jis man priminė zoologijos sodo smauglį ir kėlė antipatijos jausmą. O gal pavydo? . . . Kam tu mane kvietei, merguže, ir pykau ant savęs, kad atvykau.

Valgomasis kambarys buvo apstatytas masyviais, tamsiais, ąžuoliniais antiko baldais. Nepasakysiu kokio stiliaus jie buvo. Kambarys man buvo nejaukus, nebuvo nieko asmeniško. O sunkios sidabrinės žvakidės sustatytos ant stalo, ant bufeto ir ant visų palangių, savo mėlynų žvakių liepsnelėmis šaltai ir silpnai apšvietė didžiulę patalpą. Kaip Amerikoj, dinktelėjo, juo brangesnis restoranas, juo tamsiau. Valgai ir nežinai kas ant lėkštės.

Šią pilį jie yra neseniai įsigiję, pasakojo Melpomena. Viską atnaujino, modernizavo, bet valgomąjį tyčia paliko be elektros, nes valgyti prie žvakių šviesos yra romantiškiau.

Balta mezginių priejuoste ir juodai apsirengusi tarnaitė, paduodama patiekalus, arba pamainydama lėkštes, vis padarydavo reveransą. Manc tai mintyse linksmino ir aš mąsčiau, kada mano Mūza spėjo išdresiruoti tą kaimo merginą? Kadangi mieste labai sunku gauti namų tarnus, tai jie persikėlė čia gyventi.

Kaimietės mieliau eina dirbti į pilį, negu į daržovių krautuvę. O Briuselis netoli, tik dvidešimt penki kilometrai. Aš buvau išsiblaškęs ir kartais visai nesiklausiau jos pasakojimo. Ir kiek Melpomena tą vakarą kalbėjo, tiek jos vyras tylėjo. Aš su juo bendros šnekos neradau, pasikeitėme tik keliomis konvencinėmis frazėmis. Ar tu laiminga, brangioji, mąsčiau, ir jutau, kad ji tyčiom vengė mano žvilgsnio. Kiek aš jai eilėraščių buvau sukūręs kadaise . . . būdamas jaunas ir kvailas . . .

Laimei mano kaimynas iš kairės buvo labai šnekus ir man išpasakojo visas vyno dirbimo paslaptis, bet aš jas tuoj pamiršau.

Po vakarienės ir kavos, padėkoję atsisveikinome. Aš tyčia nepabučiavau poniai rankutės, kaip kiti svečiai. Buvau nepatenkintas ir piktas. Bet tas vakaras man davė minti naujam romanui. Sekančią dieną nusiunčiau Melpomenai tuziną raudonų "baccara" rožių su keliais banaliais padėkos žodžiais. Tai buvo pernai.

* * *

Šiandien mano duonos atsarga pasibaigė, bet kaimas toli ir neįstengsiu suvaikščioti. Vis tas nelemtas nuovargis. Pagaliau dar turiu sausainių ir nesu lepus. Ir žiurkėnas juos mėgsta. Jo dvi apskritos akutės žiba kaip du juodi žemčiūgai. Mažom letenėlėm jis grakščiai laiko sausainio gabaliuką ir graužia. Gavęs dar kitą, skubiai paslepia po medžio drožlėmis lizdelyje. Tai gyvuliukai, kurie kraunasi atsargas. Paskui jis dar pasiraižo, nusižiovauja, parodydamas porą aštrių geltonų dantukų ir vikriai įlenda į savo guolį.

Apžiūrėjau sodą ir radau lysvę su braškių daigais. Pavasarį reikės sutvarkyti. Daržas labai apleistas ir pilnas piktžolių. Vis norėčiau nueiti iki pylimo ir pažvelgti į Nuskendusį Saftingeno Kraštą, bet tai atidedu sekančiai dienai, kai turėsiu daugiau jėgų. Tiesa, jaučiuosi jau daug geriau. Nulaužęs pušies spygliuką sutrinu jį tarp pirštų. Kaip gaivinančiai jis kvepia! Mano vasarvietė tikrai yra karališka. Tik tas nelemtas konkurso terminas . . . Aš nebežinau nei dienų, nei valandų. O naktimis miegu neramiai ir sapnuoju nemalonius sapnus.

* * *

Nežmoniškas ūžesys ir motorų kauksmas suvirpina orą ir skaudžiai atsitrenkia man į ausis. Kaip vijurkai rieda žemi lenktynių automobiliai ir kelia dulkes. Aš vairuoju raudoną Ferrari su skaitline du. Mėlynas Mirage lekia pirmas, bet aš jį pralenkiu. Vis greičiau. Mašinos užpakaly ūžia, dunda, urzgia. Vingiuotas Francorchamps autodromo cirkelis tiesiasi vis toliau per miškus ir klonius. Aš neturiu šalmo. Vėjas draiko man plaukus ir garsai nemaloniai skaudina ausų būgnelius. Megafonas bokšte rėkia keturiomis kalbomis. Suprantu tik "tikri riedantys karstai . . . " Aštri kreivė žemyn, posūkis. Nuo padangų pajuodęs asfaltas dulka. Dulkės rūksta, o automobiliai tik praūžia pro šalį, greitai ir pavojingai . . . Atsibundu.

* * *

Visą naktį siautė baisi sausio audra. Tokios vėtros dar niekada nebuvau matęs ir nebegalėjau užmigti. Viesulas kaip ištroškusi pabaisa čiulpė iš medžių paskutinius syvus ir lankstė juos kaip degtukus. Virš mano namuko siuto audros kauksmas ir dundėjimas. Įsibėgėjusi vėtra kaip su buldozeriu pravažiuodavo per stogą. Kartais ji kiek sušvelnėdavo. Lyg kiek nutoldavo. Tuomet imdavo švilpti iš proto išėjęs vėjas, bet audra bematant vėl subildėdavo kaip griaustinis, užčiaupdama vėjui burną. Jauni topoliai buvo be lapų, tai audra jų neišvertė. Bet iš ryto radau televizijos anteną nulenktą. Tuo būdu netekau paskutinio ryšio su gyvuoju pasauliu. Likau kaip atsiskyrėlis vienas dykumoje. Šiandien turėtų atvažiuoti Janis, atsiminiau. Bet netikėtai pamatau baisų dalyką: mano žiurkėnas narvelyje guli negyvas. Paimu tą lengvutį švelnaus kailiuko gabaliuką į rankas ir nesuprantu. Vakar jis buvo toks gyvas ir judrus. Kas jam šiąnakt atsitiko? . . . Vargšas . . . Netrukus jį pakasiu sode.

Diena šiandien tamsi ir niūri. Po audros dangus lyg su baltu dangčiu uždengtas. Jau dvi savaitės kaip čia gyvenu be pašto, be radijo, be telefono ir be laikraščių. O romano dar nebaigiau. Šiandien sekmadienis ir atvyks Janis. Tik man kažkodėl taip bloga darosi šįryt ir skauda galvą . . .

Visur viešpatauja paslaptinga ramybė. Nejauku. Net ir gaidžio nebegirdėjau šįryt, nei šuns lojimo. Keista yra toji tyla po audros. Išėjęs į sodą vargais negalais iškasu duobutę žiurkėnui. Vargšelis mano mažas gyvuliukas. Dirbant išpila mane prakaitas ir akyse rodosi tai juoda, tai raudona. Kas man pasidarė? Dar taip blogai per visą ligos laiką nesijaučiau. Kada atvažiuos Janis? . . . Pradedu jo nekantriai laukti . . .

Pakasęs žiurkėną pastebiu, kad ima snigti. Baltos snaigės lėtai krinta ant žemės. Paliečiu jas pirštais. Jos netirpsta. Mano pirštai sutrina tik sausus pelenus. Pelenais sninga? . . . Nustembu, ir susirūpinęs pastatau kastuvą prie virtuvės lango. Ant tako guli negyvas žvirblis, toliau dar juodas strazdas. Man vis pykina širdį ir sukasi galva. Prakaituoju. Jaučiuosi labai silpnas. Kambary, perbraukęs ranka per pakaušį, pajuntu delne pluoštą plaukų. Balti? . . . Nejaugi aš esu žilas? . . . Išsigandęs žiūriu į veidrodį. Dievuliau mano, iš siaubo netenku žado . . . Pražilau per vieną naktį . . . Kadaise skaičiau apie japonų žvejus, kurie netyčia buvo pakliuvę į atominės bombos bandymo zoną. Jie irgi per vieną naktį pražilo, nupliko, pamėlynavo ir mirė . . .

Nebežinau ką daryti. Man baisiai neramu. Kad tik atvažiuotų Janis. Mano pirštų galiukai pasidaro jautrūs, tarytum nudeginti. Ant jų iššoka baltos pūslės. Keistos snaigės nustojo kristi ir žemė yra margai nusėta. Aš žinau, tai vra radioaktyvūs pelenai! . . . Kad tik Janis atvažiuotų laiku . . . Kad dar suspėtų mane nuvežti į Paryžiaus Curie Institutą! Ten išgydė jugoslavų mokslininkus ir vieną inžinierių iš Mol jėgainės . . .

Visur tylu. Mirtinai tylu. Laikas, atrodo, sustojo. Dar vakar smėlėtu keliu šliaužė automobilio padangos. Šiąnakt per audrą atsitiko nelaimė atominėj jėgainėj. Jeigu Janis laiku atvažiuos, tai mane dar išgelbės . . . Giliai mano mintyse dar rusena maža vilties kibirkštėlė. Juk negali būti visas pasaulis negyvas, jei aš dar gyvenu! . . .

O Viešpaite! Nebegaliu rašyti. Mano pirštai tinsta . . . Ant rankų atsiranda mėlynos dėmės. Dieve, Dieve, nuovargis ir miegas mane apima . . . Kai atvažiuos Janis, jis mane pažadins. Dabar aš eisiu truputį pailsėti . . .

• KNYGOS

PRANO NAUJOKAIČIO LIETUVIŲ LITERATŪROS ISTORIJA

Rašyti lietuvių literatūros istoriją už Lietuvos ribų nėra lengvas uždavinys, juoba, kad kaikurie šaltiniai sunkiai teprieinami. Bet jeigu ir tokiom sąlygom literatūros istorija parašoma, darbą reikia vadinti dideliu ir neeiliniu. Pilnos, išsamios savo literatūros istorijos neturėjom: tebuvo darbų fragmentai arba mokyklinio lygio leidiniai. Tiesa, Lietuvoj jau 1957-68 m. laikotarpiu buvo išleista "Lietuvių literatūros istorija" 5 tomais (redagavo K. Korsakas), bet ji nors ir akademinio pobūdžio, parašyta marksistiniu požiūriu ir ignoruoja išeivijos literatūrą. Tai spragai užpildyti ir kryptingumams atitaisyti rašytojas ir literatūros kritikas Pranas Naujokaitis ėmėsi parašyti mūsų literatūros istoriją išeivijoje. Jo darbas irgi numatomas 4 tomais, kurių pirmasis jau pasirodė, antrasis spausdinamas, o kiti baigiami ruošti. Kaip jau iš pirmo tomo matyti, tai plataus užmojo, didelio ryžto ir ne mažesnio kruopštumo darbas, kurio ėmėsi vienas žmogus, kai aną minėtą literatūros istoriją rašė ištisas kolektyvas. Tiesa, Pr. Naujokaitis dar Vokietijoje buvo išleidęs "Naująją lietuvių literatūrą" (1948), bet ji buvo skirta pirmiausia vadovėliu lietuvių vidurinėms mokykloms tremtyje.

Pirmasis dabartinės lietuvių literatūros tomas apima laikotarpį nuo pirmosios lietuviškos knygos — 1547 m. Mažvydo katekizmo — iki didžiojo mūsų poeto Maironio imtinai. Tai didžiulis laiko tarpas, bet literatūriškai mažiau vaisingas už šio amžiaus pusšimtį. Į šį tomą įeina 3 dalys: 1) Senoji lietuvių literatūra (16-18 amžius, baigiant Donelaičiu), 2) Devynioliktas amžius (iki "Aušros"), 3) Lietuvių tautinis atgimimas (nuo "Aušros" iki 1907, baigiant Maironiu). Kaip matyti iš "Įvado", ketvirtoji dalis apims estetinės-individualistinės krypties pirmąjį laikotarpį (1907-28 m.), penktoji dalis antrąjį tos krypties laikotarpį (1928-44 m.), šeštoji dalis išeivijos literatūra, septintoji dalis okupuotos Lietuvos literatūrą.

Savo pobūdžiu ši literatūros istorija užima vietą tarp populiariai ir moksliškai rašyto veikalo. Tą pobūdį nusako pats autorius "Įvade": Ši nauja "Lietuvių literatūros istorija" nori užpildyti anksčiau minėtų veikalų spragas, pataisyti tendencingus nukrypimus, apimti visus literatūros reiškinius laisvajame pasaulyje ir okupuotoje Lietuvoje. Veikale plačiau sustojama prie biografinio, bibliografinio elemento, prie kūrinių analizės." (p. 7). Kruopščiai surinkta bibliografija — panaudota literatūra — duodama po kiekvieno žymesnio skyrelio. Ją sudėjus į krūvą, susidarytų ištisi puslapiai. Be abejo, ne pro šalį būtų buvę turėti ištisą bibliografiją knygos gale. Tuo atveju būtų buvę išvengta pasikartojimų, padaryta atranka ir gal išimtos bibliografinės nuorodos iš paties teksto. Bet autorius savo plano turbūt laikysis visuose tomuose, nebent paskutiniajame duotų bendrą bibliografiją.

Dabartiniame tome gana plačiai apžvelgiami Donelaitis, Strazdas, Baranauskas, Daukantas, Valančius, o plačiausiai — Maironis. Iš moterų rašytojų plačiau aprašytos Žemaitė ir Bitė. Pasigendame čia Šatrijos Raganos-Marijos Pečkauskaitės, kuriai atitinkama vieta numatyta bene pat pradžioj antrajame tome.

Veikalo kalba lengva, aiški, vietom jausminga, ir tai rodo, kad literatūros istorikas kartu yra ir rašytojas bei poetas. Kūriniai daugiausia nagrinėjami chronologiškai, ne tiek gilinantis į jų formos išraišką, kiek į turinio perdavimą ir atitinkamas išvadas. Dažnai jie apibūdinami iš jų pačių imtais žodžiais ir vaizdais. Tai, be abejo, literatūros dėstytojo įtaka ir metodas. Kartais į tų vaizdų perdavimą įsiterpia ir koks retesnis ankstesnių autorių žodis, pav. kalbant apie Donelaičio ar Baranausko kūrybą. Šiaipjau veikalo kalba taisyklinga, sklandi, ir tik vienas kitas rašybos dalykas kitaip perduotas (pav. rašoma J. Šliupas vietoj J. Šliūpas). Bet tokių vietų storame tome palyginti nedaug. Kiek daugiau liko korektūros riktų. Tokius dalykus, žinoma, būtų geriausia pakoreguoti atskirame atitaisyme, jei jau ne tame pačiame tome, tai sekančiame, arba bent paskutiniajame. Į tai turėtų įeiti ir kaikurių datų bei vardų pataisymas ir išlyginimas. Be reikalo kaikurie kritikai autoriui prikiša Lietuvoj išleistos literatūros istorijos trūkumų nurodymus. Jų reiktų net daugiau, pav. dėl Baranausko raštų leidimo, kur išmestas toks svarbus kūrinys kaip "Kelionė Petarburkan". Veritas magis amicus! (Tiesa didesnė draugė).

Pranas Naujokaitis, LIETUVIŲ LITERATŪROS ISTORIJA. I tomas: Nuo Mažvydo iki Maironio (Chicago) JAV LB Kultūros Fondas (1973) 606 p., su iliustracijom. Tiražas 1000 egz., kaina $10.00.

A. Tyruolis

ŽMOGIŠKUMO DOKUMENTAI VOKIEČIŲ PABĖGĖLIŲ PERGYVENIMAI LIETUVOJE PO 1945 METŲ

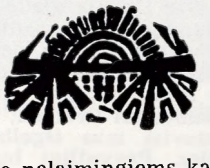

Vakarų Vokietijos Lietuvių Bendruomenė Huettenfelde išleido vokiečių kalba kuklų 20 psl. leidinėlį pavadintą **Dokumentation; Deutsche in Litauen nach 1945 (Dokumentacija; vokiečiai Lietuvoje po 1945 metų)** su ištraukomis iš laikraščių ir visa eile asmeniškų pasisakymų apie lietuvių gyventojų pokario laikais parodytą žmoniškumą savo kaimynams vokiečiams iš Rytprūsių, kur po karo siautė didelis badas. 1947/48 metais, badmečiui pasiekus savo augščiausią laipsnį, Rytprūsių gyventojai — seni, jauni ir net vaikai — masiniai vyko į Lietuvą jieškoti maisto. Šios kelionės buvo draudžiamos, ir tiek vokiečiai, tiek juos šelpusieji lietuviai buvo persekiojami ir baudžiami. Nežiūrint to, lietuviai, nors tais laikais jau patys skursdami, alkanus sušelpdvo maistu, pinigais ir nakvyne; ne vieną jų ir ilgesniam laikui pas save apgyvendindavo. Lietuviai ypatingai padėjo vokiečių vaikams, kuriuos jie priimdavo kaip savo ir jiems bandydavo suteikti ne tik maisto, bet ir pastovų šeimos gyvenimą. Daug vaikų tokiu būdu tapo lietuviais ir visam laikui liko Lietuvoje, sąmoningai atsisakydami jiems vėliau suteiktos galimybės repatrijuoti į vakarų Vokietiją. Nors tikras skaičius šių Lietuvoje ilgesniam ar trumpesniam laikui prisiglaudusių Rytprūsių pabėgėlių nėra žinomas, leidėjai apskaičiuoja, kad jų turėjo būti apie keliasdešimt tūkstančių. Leidėjų tikslas, kaip pažymėta įvade, yra viešai atskleisti šį gana mažai žinomą istorinį faktą apie eilinių lietuvių kaimiečių masiniai parodytą artimo meilę savo nelaimingiems kaimynams. Šią knygelę jie pirmoje eilėje skiria svetur užaugusiam lietuviškam jaunimui, kuriam ši informacija tikimasi įkvėps pasididžiavimo jausmą lietuvišku tautiškumu, kuris, pagal Vydūną, esąs ne kas kitas, kaip atsiekimas augštesnio ir kilnesnio žmogiškumo.

Lietuviai mūsų pasigailėjo

. . . 1948 m. aš buvau priversta dirbti vienam kolchoze prie Friedlando. Kadangi 1947 m. žiemą iš 1000 žmonių, kurie mirė badu, liko tik apie 300, mes dešimts moterų susitarėm eiti į Lietuvą ir ten bandyti gauti maisto mūsų vaikams. Man tuomet buvo 27 metai, bet sunkus darbas, kurį buvom priversti rusams dirbti, mane jau buvo visai išsėmęs. Mano berniukas buvo penkių metų ir taip išbadėjęs, kad aš negalėjau jo su savim pasiimti. Taip atėjo diena, kada mes pradėjom šią sunkią kelionę; mus varė badas, ir aš norėjau išgelbėti savo nelaimingą vaiką . . . Sausio mėnuo buvo neišpasakytai šaltas ir mes nepaprastai šalom. Su Dievo pagalba mes tačiau pasiekėm Kelmės apylinkę ir ten išsiskirstėm ir ėjom po dvi nuo namo į namą. Nors žmonės ten gyveno labai vargingai, niekas mūsų neatstūmė. Mes gavom miltų ir grūdų. Jie mums taip pat surasdavo naktį vietelę pernakvoti: saujelė šiaudų ant molinės aslos ir keletas kailinių, ir mes galėjom ramiai miegoti . . . Jie visados mus, vokiečius, priėmė, nors mūsų nepažinojo . . . Visur buvo pilna moterų ir vaikų iš Koenigsbergo, Gerdauen, Insterburgo; visi jie bandė iš-

gelbėti savo gyvybes. Po dviejų savaičių mūsų kuprinės buvo pripildytos ir mes galėjom grįžti namon . . . Baisios buvo šitos kelionės, nes mus stotyse gaudydavo ir bausdavo . . .

Mūsų antra tėvynė

. . . "Richard B. kilęs iš Koenigsbergo. Jo duktė mirė badu 1945 metais, o jis pats su žmona, sūnum ir likusia dukterim buvo išsiųstas į kolchozą, iš kurio jie pabėgo, kadangi ten irgi siautė badas. Lietuva jiems buvo vienintelė išeitis. Štai keletas epizodų iš jo odisėjos: Vargais negalais mes pasiekėm Kauną ir tris dienas slapstėmės stotyje, kuri buvo prikimšta vokiečių pabėgėlių. Vieną dieną rusai apsupo stotį ir pradėjo vokiečius varyti į krūvą. Aš ir sūnus paėmėm dukrą už rankų ir kojų ir ją nešėm lyg kad jinai būtų sužeista; tokiu būdu mus praleido ir mes išvengėm kalėjimo. Mes perėjom į kitą Nemuno pusę ir vieną mėnesį gyvenom pas moterį, kur aš taisiau batus. Po to keliavom toliau į šiaurę ir M. vietovėje įsitaisėm pastate, kurio buvę gyventojai buvo išvežti į Sibirą. Ten mes gyvenom iki mūsų grįžimo į Vokietiją. . . . Aš nežinau, kiek vokiečių pabėgėlių Lietuvoje rado pastovią pastogę, bet galima spėti, kad jų buvo gerokai daugiau negu 30,000, į šitą suma neįskaitant tų, kurie gavę maisto grįždavo į rytų Prūsiją. Daug vokiečių paliko Lietuvoje visam, jaunesni apsivedė, o vėliau šeimos nebenorėjo skirtis. . . . Mūsų visas galvojimas ir mintijimas sukasi tik apie Lietuvą ir mes stengiamės tai išreikšti, kur įmanoma. Lietuviai mus išgelbėjo nuo bado mirties. Pavyzdžiui buvo toks aklas senukas su žmona, apie 70 metų amžiaus. Jie blogai gyveno ir jis pats ėjo elgetauti. Nežiūrint to, jis mus maistu sušelpdavo. Mes Lietuvos nebegalime užmiršti. Ji mus išgelbėjo nuo baisios mirties. Ji mums tapo antra tėvynė ir mielai grįžtumėm pas tuos ištikimus ir gerus žmones . . . "

Padėka Lietuvai

. . . "Ypač jaunimas bėgo nuo bado ir mirties iš Karaliaučiaus į Lietuvą. Kelias buvo tolimas, apie 150 kilometrų. . . . Lietuvoje ėjom elgetaudami iš kaimo į kaimą. Stipresni ieškojo darbo, bet tam prieštaravo milicijos paredymas, joks svetimas asmuo negalėjo palikti vienoj vietoj ilgiau kaip 24 valandas. Ne retai koks geraširdis milicininkas užmerkdavo abi akis ir suteikdavo vokiečiams galimybę apsigyventi ilgesnį laiką vienoj vietoj, kaip kalvis, darbininkas arba siuvėjas, kartais net kelis mėnesius. Tačiau tai buvo išimtys. Daugumos likimas buvo elgetavimas nuo namo į namą ir keliavimas vieškeliu . . . "

* * *

. . . Ar ras tie buvę "Lietuvos keliautojai" savo naujoj tėvynėj pakankamai jėgos, meilės ir išminties, kuri jiems parodys tikrą tiesų kelią per gyvenimą? O tiems, kurie su badaujančiais laužė savo duoną, tesuteikia gailestingasis Dievas, kad jie visados turėtų duonos, ramybės ir teisingumo . . .

M. G. Slavėnienė

Šios žinios yra paimtos iš "Dokumentation" Koenigsberg 1945-1948 — Hugo Linck.

• ŠEIMA IR AUKLĖJIMAS

AR REIKALINGAS VAIKŲ AUKLĖJIMAS?

J. VALIŪNAS

Atrodo, klausimas labai nevietoje, nes juk tai yra aksioma. Ir aš nemanau to auklėjimo smulkmeniškai nagrinėti, tik noriu paminėti, kad vaikų auklėjimas yra būtinas ir kad nuo tinkamo vaiko auklėjimo priklauso jo ateitis. Čia noriu iškelti tik du aspektus: laisvo laiko sunaudojimo ir pareigos jausmo išvystymo.

Kodėl tūkstančiai amerikonų vaikų kasmet slaptai pameta tėvų namus ir išeina, jieškodami neribotos laisvės? Ar tai vien delto, kad jiems įkyrėjo tėvų nemalonios pastabos ar net baudimai? Nebūtinai vien tai. Tėvai nepakankamai bendrauja su savo vaikais, taigi nesugeba įeiti į jų padėtį. Tėvai parūpina vaikams maistą, pastogę, drabužį ir leidžia į mokslus, — tai kogi daugiau? Ir dar dažnai tėvai sugadina savo vaikus, tenkindami jų niekuomet nesibaigiančias užgaidas. Dar vaikas vos prašvebeldžiuoja trumpą sakinį, o jau išmoksta pirm visko reikalauti: "noriu"! Ir tie norai niekuomet nesibaigia. Jei mažam vaikui tereikia žaislų, tai jau paaugusiam reikia puošnių drabužių, dviračio, o vėliau ir automobilio. Paauglys sako, jis nenoris "apsijuokinti" savo draugų tarpe. Reiškia, tėvai pasidarė lyg kokia "melžiama karvė". Taigi pirmiausia duok jiems savaitinius "allowance", kad jie priprastų pirkti, ko jiems nebūtinai reikia. O vėliau jau tiems mažyčiams užauga nemaži "rageliai", ir reikalavimai dešimteriopai padidėja. O kaip tu nepildysi jų reikalavimų, jei tu savo vaikučius "myli"?

Čia tai ir glūdi visa problema: neprotinga meilė ir nesuprastas auklėjimo būdas. Vaikas išmoksta reikalauti ir neįsisavina įsipareigojimo jausmo, kuris jam atrodo vien tik kaip bereikalingas varžtas ar net savotiškas "baubas". Kodėl tėvai nepagalvoja, kad kiekvienas, kad ir mažas vaikas yra pastabus, ir tėvų elgesį ir ypač jų silpnybes puikiai moka išnaudoti.

Pas senovės graikų spartiečius berniukai būdavo pas motinas tik iki 7 metų; o po to juos paimdavo tėvai savo globon ir juos pirmvisko auklėdavo karišKai. Tokie jau buvo senovės laikai, kad kiekvienas suaugęs vyras turėjo tapti ištvermingu ir patyrusiu kariu; to berniukų tėvai ir išmokindavo. Ir berniukai laisvo laiko teturėdavo tik nakties poilsiui. O kaip pas mus su tuo laisvu nuo mokyklos laiku? Ar daug tėvų nori ir sugeba taip sutvarkyti vaikų laiką, kad jie nepavirstų palaidais gatvės vaikais?

Vaikų auklėjimas, žinoma, didele dalimi priklauso nuo motinos. Gerai, jei tik tėvas, bet jei ir motina dirba ir jei ji po darbo turi atlikti namų ruošos darbus? O gal dar kuris iš tėvų dalyvauja ir visuomeniniame darbe? Arba gal jauni tėvai mėgsta kur nors išeiti: į kiną, ar pas draugus, į įvairius šeimyninius subuvimus, ar į krautuves ir t.t. Tų reikalų tėvams yra begalės, ir ne tik motinai: tėvui tenka namas prižiūrti, kiemas, gal daržas, dar automobilis, dar vaikai vežioti jei ne į mokyklą, tai į skautus, į lituanistinę mokyklą, į bažnyčią. Žodžiu, kur čia be įvairių reikalų apsieisi: juk jau toks čia gyvenimas.

Na tai kaip dabar su tuo laisvu laiku? Būdavo sename kaime vaikai pradėdavo nuo žąsų ganymo, nuo savo mažesnių broliukų ar sesučių priežiūros, nuo stambesnių galvijų priežiūros ir, žinoma, jie buvo pratinami prie lauko darbų, kuriems nei pradžios, nei galo, kaip sakoma, nebuvo matyti. Daug sunkiau įpareigoti vaikus, gyvenant mieste. O juk čia mes veik visi perdėm tapome miestelėnais. Kokį užsiėmimą duosime vaikams, kad jų laisvas laikas būtų galimai ištisai užimtas ir kad jie tuo būdu išaugtų įsipareigojusiais piliečiais. Jei nuo pat mažens vaikai padeda tėvams jų įvairiuose darbuose, ir tėvai įsisąmonina, kad vaikai turi turėti kokį užsiėmimą, kuris jiems būtų bent kiek įdomus, tai vaikai išmoksta dirbti ir tėvų klausyti.

Sakysim, šiandieninėje Lietuvoje ypač kreipiamas dėmesys į paauglius (14-15 metų), kai pas tokius vaikus formuojasi pasaulėžiūra. Prie mokyklų ten steigiami dainavimo, teatriniai, muzikos, liaudies bei klasikinių šokių, bei sportiniai rateliai, o vasarą jie siunčiami padėti žemės ūkio darbuose

MERGAITĖ

bei pramonėje. Žinoma, yra ir stovyklavimas, kaip ir čia. Argi ir mes negalime (pagaliau dalinai ir darome) ką panašaus įvykdyti. Juk ir mes turime skautus, tautinių šokių grupes. Taipgi ir mokyklos turi įvairius jaunimo ratelius. Tik gal mūsų tėveliai neužtektinai įsisąmonina, kad čia ir yra tas "šuo pakastas", kad vaikas galimai mažiau turėtų laisvo laiko, o būtų vis užimtas, įpareigotas.

Juk motinos gali mergaites sudominti ir išmokyti siūti, siuvinėti, megsti, virti ir kitus namų ruošos darbus atlikti. Tėvas irgi gali aibes darbų išmokinti sūnų, jei koncentruotų visą savo dėmesį į savo sūnaus auklėjimą. Ar gal manote, kad didelis jaunuolių kriminalinių nusikaltėlių procentas savaime "išdygo"? Ar tai irgi nėra blogai suprasto ar visai nepaisomo vaikų auklėjimo paseka? Taigi, susimildami, jaunesnių kartų tėveliai, pasigailėkite savo vaikučių ir išauklėkite juos darbščiais ir pareigingais, o tuomet jie tikrai mylės ir jus, tėveliai, ir nepamirš savo gimtos kalbos bei visų mūsų pasiilgtos, kad ir mažytės, bet aistringai mylimos Lietuvėlės.

MOTERIS ŠEIMOJE

K. STOŠKIENĖ SUSIMĄSTYMAS

XVII a. kovotojai prieš Dievą siūlė mokslą kaip atramą žmogaus gyvenimui. Jie pranašavo, kad XX a. mokslas pasieksiąs didelių laimėjimų, kurie padarys žmogų laimingą. Mokslo laimėjimai pakeis viską: išnyks karai, sugrius kalėjimai, nes nebus nusikaltėlių. Valstybėse įsigalės teisingumas. Visuomenė pasikeis. Išnyks luomai.

Mokslas tikrai per paskutinius šimtmečius nepaprastai daug pasiekė: atsirado traukiniai, lėktuvai, automobiliai, povandeniniai laivai. Šalia šių laimėjimų, mokslas pagamino įvairių baisių ginklų, net atominę bombą. Žmonių būtis pasidarė nesaugi. Tokių karų, kokių susilaukė XX a., iki tol žmonija nebuvo net įsivaizdavusi.

Žmonių ir tautų santykiai šiais laikais pranašauja, kad žemėje nesulauksime rojaus, greičiau pragaras atidarys savo vartus.

Dabar jau yra aiškus to baisaus gyvenimo susidarymo pagrindas: žmogaus ryšio su Dievu nutraukimas. Žmogus paklydo ir pasidarė daug nelaimingesnis už senų laikų klajoklį, nes anas pasitikėjo Dievu. Šių laikų žmogaus arba kaip jie vadinasi — modernaus žmogaus, net santykiai su žmogumi, yra paremti melu, apgaule, neapykanta ir smurtu.

Galime džiaugtis, kad lietuviai neduagelis susižavėjo naująja ideologija. Tačiau pasitaiko ir mūsų tarpe neapdairumo. Turiu prieš akis šeimą, pagrindinę tautos dalelę. Šeima pradėjo svyruoti, lyg didžios audros metu tvirtas ąžuolas.

Šeima buvo, yra ir bus visuomenės ir tautos pagrindas. Lietuviai savo tautosakoje turi gražių posakių apie šeimą. Prisimename žmonių posakius lyginant tėvus ir vaikus: "Kokie tėvai, tokie ir vaikai" arba: "Obuolys nuo obelies netoli tekrinta".

Galime sutikti, kad šie posakiai tiems laikams tiko, nes tėvų autoritetas buvo visų pripažįstamas, gerbiamas. Deja, kitaip yra dabartiniais laikais. Vaikų dėmesį pagauna televizija, radijas, kinas ir spauda. Per šias priemones dažnai tėvai pašiepiami, išjuokiami. Pasitaiko, kad net mokytojai pataria greičiau jaunuoliui ar jaunuolei palikti tėvus ir "savarankiškai" gyventi, nes tėvai perdaug varžą laisvę. Teoretiškai žiūrint, visos šios žinijos priemones yra šeimai pagalba. Bet nelaimė, kad daugelis priemonių pateko į "kipšo rankas", kaip teisingai išsitarė viena senelė.

Tėvai turi gelbėti savo vaikus nuo tokių jaunų sielų žalotojų. Motina ir tėvas negali palikti savo vaikų auklėjimo kitiems, nes anų meilė vaikams nėra lygi tėvų meilei savo vaikams. Tik gimdytojų meilė gali vaiką nuvesti į laimės prieglobstį.

Šeimoje jau seniai vaiko auklėjimas, jo asmenybės ugdymas remiasi motina. Šių laikų dauguma moterų turi profesijas. Profesijai pasiruošti moteris skyrė savo gražiausius jaunystės metus. Ji pamėgo savo darbą. Kai sukuria šeimą ir susilaukia vaikų, moteris išgyvena konfliktą. Sunku skirtis su darbu, kuris jos gyvenimą įprasmina. Tačiau vaikas yra brangesnis už profesiją. Moteris su vyru pašaukė vaiką į pasaulį, tad jų pareiga vaiką paruošti gyvenimui. Pareiga jį įstatyti į gerą, saugų ir tikrą gyvenimo taką. Kad tik tėvai gali vaikus išauklėti gerais žmonėmis liudija ir šio šimtmečio bandymai motiną pakeisti auklėtojomis prieglaudose.

Laisvamaniai buvo sukūrę teoriją, kad prieglaudose galima išauklėti tobulą žmogų. Po revoliucijos Rusijoje buvo kurtos tokios prieglaudos, o Izraelyje — kibucuose. Apie jas buvo garsiai šaukiama. O dabar jau tyli. Matyt, teorija nepasitvirtino, kad prieglaudos geresnį žmogų išaugina, kaip šeima.

Šeima šiais laikais yra kuriama laisvai: susitaria vyras su mergina be tarpininkų. Seniau buvo kitaip: tėvai parinkdavo savo sūnui žmoną, o dukrai — vyrą. Reikia manyti, kad dėl to mūsų liaudies vestuvių dainose yra tiek daug liūdesio. Laisvai sukurta šeima turėtų būti patvari ir laiminga.

Po vestuvių moteris šeimoje gauna dideles ir atsakingas pareigas. Ji turi pagelbėti savo vyrui, kai atsiranda rūpesčių. O kai moteris pradeda laukti kūdikio, ypač atsakomybė padidėja. Gimus kūdikiui, moteris išgyvena didelį džiaugsmą. Moters santykiai su kūdikiu ypatingai glaudūs per pirmuosius metus bet jie nenutrūksta iki mirties. Taigi yra laiko padėti vaikui santykiauti su Dievu, pažinti savo tautą.

Lietuvių šeimoms šiuo metu yra dar viena didelė paskirtis: savo vaiką išauklėti sąmoningu lietuviu. Lietuvių tauta yra naikinama tėvynėje. Lietuvių kalbą stengiamasi pakeisti rusiška. Lietuvių kalba yra seniausia gyva kalba. Ji labai daug padeda lingvistams išsiaiškinti daug kalbotyrai svarbių klausimų. Taigi lietuvių šeimoms yra pareiga, kad lietuvių kalba išliktų gyva ir toliau. Deja, kaikurios šeimos tuo nesirūpina, teisinasi, kad lietuvių kalba vaikui sugadina tarimą. Tai netiesa. Dar 1930 m. Grenoblio universiteto profesorius, kuris mokėjo 32 kalbas, aiškino, kad lietuvių kalba gerklės stygų negadina, kaip kad daro daugelis kitų naujųjų kalbų. Šiuo klausimu plačiau yra rašoma Vaclovo Čižiūno knygoje "Tautinis auklėjimas šeimoje".

Taigi lietuvės moters šeimoje yra sunki ir atsakinga pareiga — išauklėti savo vaikus ne tik gerais žmonėmis, bet susipratusiais lietuviais. Jie turi gerai išmokti lietuvių kalbą ir pamilti lietuvių tautą.

Moteris turi prisiminti, kad motina ir tėvas yra nepakeičiami vaiko auklėjimui. Jie yra atsakingi prieš Dievą už savo vaiką, jo išauklėjimą. Todėl jie turi dėti visas pastangas, išnaudoti visas priemones, kad jų vaikas išaugtų geras žmogus.

Tėvų pagalba vaikui yra labai svarbi nuo pat gimimo, o ypatingai brendimo laikotarpyje. Tėvo ir motinos meilė vaikystėje padeda vaikui jaustis saugiai, brendimo metais jam padeda spręsti to meto problemas. Taip užaugę vaikai savo motiną ir tėvą laiko geriausiais savo draugais.

Moteris šeimoje yra nepakeičiama. O šeima moteriai yra aplinka, kurioje jos asmenybė atsiskleidžia, kaip gėlės žiedas saulėtą dieną. Moters pagalba vyrui ir vaikams yra būtina. Žmonos ir motinos pareigos šeimoje yra prasmingos.

M. L-nė

• MOTERYS PASAULYJE

GENOVAITĖ DUMČIŪTĖ - BREICHMANIENĖ

pasižymėjusi tautinių šokių mokytoja,

Hamiltono, Kanadoje, "Gyvataro" ansamblio ilgametė vadovė.

Genovaitė, kilimo suvalkietė, dar gimnazijoje būdama pradėjo domėtis tautiniais šokiais, vėliau studijuodama fizinį auklėjimą, gilino žinias ir priklausė Vilniaus Valst. Liaudies Ansambliui. Savo pamėgtą darbą tęsė išeivijoje, Vokietijoje vadovaudama įvairiems tautinių šokių vienetams. Įsigijusi ilgametę praktiką ir žinias, jas perduoda mūsų jaunimui. Nuo 1950 metų, su trumpa pertrauka, dirba su tautinių šokių grupe "Gyvataru" iki šiol jam vadovaudama. "Gyvataro" vardas yra žinomas plačiai, ne tik visoje Kanadoje, JAV, bet ir kituose kraštuose. Kanados valdžia siuntė "Gyvatarą" atstovauti kanadiečius Montrėjau, Prancūzijoje, tarptautiniame festivalyje; jie lankė Pietų Amerikos, Brazilijos ir Urugvajaus lietuvių kolonijas ir davė viešus koncertus plačiai visuomenei; jie dalyvavo Montrealio Expo '67 ir didžiosiose lietuvių tautinių šokių šventėse Čikagoje; sunku būtų išskaičiuoti visus ansamblii ir jo vadovės nuveiktus darbus ir nuopelnus, kurie tikrai yra dideli.

Šiais metais "Gyvataras" švenčia 25-rių metų gyvavimo sukaktį. Vykusiame jubiliejiniame koncerte dalyvavo apie 150 šokėjų: jaunučių, moksleivių ir reprezentacinė grupė. Taip pat pasirodė kiek pražilę ir sunkesnių formų veteranai, kurie ne vieną nukėlė į jaunystės laikus . . . , nes šoko dvi kartos — tėvai ir vaikai.

Per ilgus 25-rius metus, daug žmonių darbavosi su "Gyvataru": Vanda Panavaitė vadovavo 1950 ir 1953 - 55 metais; nuolatinės vadovės padėjėjos Irena Jokūbynienė ir Lina Verbickaitė talkina įvairiuose darbuose; tautinių šokių mokytojai: A. Baltakienė, E. Dervaitis, A. Elvikis, S. Martinkutė, V. Paškevičiūtė, N. Stankaitytė, L. Stanevičiūtė ir daugelis kitų, kurie savo darbu prisidėjo prie ansamblio gerovės.

Paskutiniu laiku ansamblis rengiasi Lietuvių Dienai ir tautinių šokių bei dainų šventei, kuri įvyks š.m. spalio 11 - 12 dienomis Hamiltone, Kanadoje. Linkime gražios sėkmės!

Toronto "Gintaro" ansamblio dalyvės: pranešėja **R. Krasauskaitė** (kairėje) ir **R. Murauskaitė.**

New Yorko tautinių šokių grupė, suorganizuota ir vadovaujama **Jadvygos Matulaitienės,** Brooklyno Kultūros Židinyje paminėjo veiklos 25 metų sukaktį. Jubiliejiniame koncerte, be dabartinių grupės narių, atlikusių didžiąją programos dalį, šoko ir buvusieji šokėjai. Sol. **Jūratė Veblaitytė,** sopranas, koncertą papildė J. Gruodžio, S. Šimkaus, B. Dvariono dainomis, Mocarto operos "Pagrobimas iš Serailio" arija. Jai akompanavo **A. Prižgintas,** o šokiams muzikinę palydą parūpino **A.** ir **E. Gutauskų** orkestras. Sukaktuvinį leidinį suredagavo **Kęstutis Čerkeliūnas.**

Muz. G. Gudauskienė ir **LB v. pirm. L. Zaikienė** rūpinasi, kad šį rudenį būtų tinkamai paminėtas M. K. Čiurlionis, Los Angeles, Santa Monica priemiestyje. Numatoma minėti per miesto radijo stotį, kur jau yra įteikta paruošta muzikinė medžiaga, taip pat rengiama vieša akademija su įvairia programa.

Ramona Ramūnaitė - MacDonald, gyv. Halifax'e, Kanadoje, pradėjo dirbti filmų produkcijos srityje. Paskutiniu laiku yra suplanavusi sukti dokumentinį filmą apie dail. **A. Tamošaitienę** ir jos audimą. Tam tikslui Halifaxo Lietuvių Bendruomenė bando gauti valdžios subsidiją.

Alina T. Žilvytienė yra paskirta Bank of Montreal (Barton Branch), Hamiltone, vedėja. Ji yra antroji moteris Ontario provincijoje ir pirmoji Hamiltono rajone, einanti Bank of Montreal vedėjos pareigas.

KLB kultūrininkų suvažiavimas vyko Toronte gegužės mėn. 24 - 25 d.d. Jam vadovavo Kultūros Komisijos pirm. **E. Dauguvietytė - Kudabienė.** Įvairias kultūrines sritis atstovavo ir paskaitas skaitė: **A. Tamošaitienė, G. Breichmanienė, B. Nagienė, O. Sondienė, L. Murauskienė, D. Viskontienė, I. Lukoševičienė** ir kt.

Bostono mieste, minint JAV 200-tų metų nepriklausomybės sukaktį, rugsėjo mėnuo buvo skirtas baltiečių pasirodymam, parodom, koncertam. Įvairią programą išpildė ir lietuviai: B. Vaičjurgytė, B. O. Aleksaitė, O. Ivaškevičienė ir kiti.

Toronto "Gintaro" veteranai: **dr. S** ir **dr. S. Kazlauskai,** (kairėje) **G. Paulionienė.**

Dvi "Gyvataro" šokėjų šeimos — **St. ir Vida Verbickai** ir jų vaikai; **Robertas ir Elena Konteniai** ir jų vaikai. Verbickai ir Konteniai daug metų šoko "Gyvataro" grupėje, gi jubiliejiniais metais — 25 metų sukakties minėjime — jau šoko kartu ir jų vaikai.

"Gintaras", tautinių šokių ansamblis, Toronte, švenčia 20-ties metų veiklos sukaktį. Įsteigtas 1955 m., skautų iniciatyva, ilgus metus gražiai reprezentavo lietuvius Toronte ir kitose vietovėse — New Yorko pasaulinėje parodoje 1964 m., Europoje (Anglija, Vokietija) ir kitur. Vėliau buvo suorganizuotas 14 asmenų orkestras ir dainininkių būrelis, kurie su šokėjais aplankė daug vietovių Kanadoje ir JAV; 1974 m. valdžios buvo pasiųsti koncertuoti į Vakarų Kanadą.

Pirmoji "Gintaro" vadovė buvo **A. Ličkūnaitė - Miliuvienė,** vėliau — **V. Turūta;** šokėjams vadovavo: **D. Balsytė - Valadkienė, R. Narušytė - Karasiejienė, D. Tamulionytė - Nausėdienė,** 1975 m. "Gintaras" turėjo 150 narių: vyresniųjų grupė su orkestru ir dainininkėmis — 50 asmenų; jaunųjų šokėjų — 45 ir vaikų — 50. Orkestrui vadovauja **J. Govėdas;** dainininkėms — **D. Garbaliauskienė;** šokėjams — **R. Karasiejienė;** vyr. ansamblio vadovas — **J. Karasiejus.**

Nuotraukoje iš kairės: **J. Govėdas, M. Leknickas, R. Karasiejienė, J. Karasiejus, D. Nausėdienė ir J. Žolpys.**

LIETUVIŠKOS VESTUVĖS

Pavasario puošnioje gamtoje, stebėjome mūsų atžalyno — jaunimo retą įvykį — vestuves, kurios pasižymėjo nepaprastu lietuviškumu. Tai buvo gegužės mėn. 24 d. Čikagoje įvykusios **Lidijos Galvydytės** ir dr. **Juliaus Ringaus** jungtuvės. Abu jaunieji subrendo ir mokslus baigė Čikagoje. Jie taip pat priklausė lietuviškom jaunimo organizacijom ir Jaunimo Centro studentų ansambliui, vadovaujamam **L. Braždienės.** Įdomus įvykis, kad Lidija ir Julius bus bene 30-ji to šaunaus ansamblio jaunavedžių pora. Jiems užteko laiko dalyvauti lietuviškoje veikloje, šokti, sportuoti, baigti augštuosius mokslus ir išlikti susipratusiais lietuviais! Tai yra didžiausias nuopelnas tėvų ir visų pasišventėlių, kurie dirba su jaunimu.

Lidija, dalyvaudama savo tautinių šokių grupės pasirodymuose, taip pamilo tautinius drabužius, kad panoro ir prie altoriaus eidama jais pasipuošti. Bet kur juos gauti? Laiko iki vestuvių nedaug. Motinų meilė dukrai ir marčiai kliūtis nugalėjo. Jos rado kelią į didžiosios tautinių drabužių žinovės dailininkės **Anastazijos Tamošaitienės** širdį. Taurioji menininkė, atidėjusi visus darbus į šalį, išaudė nuostabiai gražius tautinius vestuvinius drabužius. (Baltame fone šviesiai ir tamsiai mėlynos spalvos raštai. Visos siūlės sudurtos mezginiais. Karūnėlė su užpakaly nuleistu nuometu įaustu tokiais pat raštais ir mezginiais).

Gražiais tautiniais drabužiais vilkėjo ir pamergės. Jaunosios ir visų pamergių tautinius drabužius pasiuvo buvusi dail. A. Tamošaitienės mokinė **Elena Galėnienė.**

Po įspūdingų apeigų bažnyčioje, įvyko vestuvinė puota, kuriai vadovavo aktorius **Algimantas Dikinis,** talkinamas studentų ansamblio. Linksminosi visi, ir seni ir jauni, pagal lietuvių liaudies vestuvinius papročius.

Jaunavedžiams linkime gražios ateities ir darnaus lietuviško gyvenimo!

O. Zailskienė

Nuotraukoje: iš k.: **Vida Galėnaitė, Vilija, Bilaišytė, Kristina Galvydytė - McGann, jaunamartė Lidija Galvydytė ir dr. Julius Ringus, Rima Krutulytė ir Dalia Ringutė - Ąžuolienė.**

"LAIŠKŲ LIETUVIAMS" KONKURSAS

Yra paskelbtas straipsnio konkursas. Jo temos: vyrams — **Kokią norėčiau turėti žmoną;** moterims — **Kokį norėčiau turėti vyrą;** jaunimui — **Kokius norėčiau turėti tėvus.** Jaunimui dar skiriame ir kitą temą — **Jaunimas ir religija.** Čia reikia panagrinėti, ar jaunimas domisi religija, ar nuo jos tolsta. Kokios priežastys?

Straipsnis turi būti ne ilgesnis kaip 3.000 žodžių, pasirašytas slapyvardžiu ir, įdėjus atskirame vokelyje savo tikrąją pavardę, adresą bei telefoną, atsiustas redakcijai iki šių metų gruodžio 31 dienos.

Už geriausius rašinius skiriamos penkios premijos: I — 150 dol., II — 100 dol., III — 75 dol., IV — 50 dol., V — 25 dol. Premijų mecenatai: Jolita ir Vida Kriaučeliūnaitės — 150 dol., Birutė Lieponytė — 100 dol., Ona ir Vincas Kuliešiai — 100 dol., Stefanija Rudokienė — 50 dol.

Laimėtojams premijos bus įteiktos "Laiškų Lietuviams" koncerte 1976 m. vasario mėn. 22 d., sekmadienį, Jaunimo Centre. Koncerto programą atliks tenoras Rimas Strimaitis, iš Kanados, ir sopranas Praurimė Ragienė, iš Čikagos, akompanuojant Manigirdui Motekaičiui.

"EGLUTĖS" 25-RIŲ METŲ SUKAKTIS

Vaikų žurnalas "Eglutė" sėkmingai eina jau 25-rius metus. Steigėjas ir ilgametis leidėjas prelatas **P. M. Juras,** PA, daug prisidėjo prie žurnalo gyvavimo. Pirmieji redaktoriai buvo: **B. Brazdžionis, P. Naujokaitis, S. Zobarskas, A. Šerkšnas.** N. Pr. Marijos seserys nuo pat pirmųjų dienų žurnalą spausdino, o nuo 1952 m. perėmė ir administravimą. Dabartinė redaktorė yra **Ona Mikailaitė,** jai talkina ilgametė ir daug žurnalui padedanti **Elena Juknevičienė,** taip pat **Danguolė Sadūnaitė** ir kiti bendradarbiai.

Š.m. spalio mėn. 17 d. Čikagoje yra ruošiama "Eglutės" sukakties paminėjimo šventė. Ta proga Čiurlionio galerijoje rengiama vaikų piešinių paroda. Informaciniais reikalais kreiptis: "Eglutės" administracija, Immaculate Conception Convens, Putnam, Conn., USA, 06260; telefonas 203-928-5828.

Vaikai kviečiami šventėje gausiai dalyvauti ir visi vaikai turėtų "Eglutę" skaityti. Linkime sėkmingų, ilgų metų!

. . . moters metai . . .

NAMAI IR PASAULIS

Suklupusi rytais medies,
dienos metu kovoji.
tavo pilis,
Tavo namai,
tavo šventovė.
Kovoji tu su dulkėmis,
kiekvieną musę nužudai.
Ir vis tvarkai, vis blizgini,
vis gražini, valai.

O už namų —
pasaulis dulkinas.
Niekas negali
jo apvalyti.
Ir, sako, nepajėgs
net mūsų vyrai
šito pasaulio
sutvarkyti.

Bet, jeigu visos moterys
išblizgintų savo namus kaip tu,
gal būtų ir pasaulyje
jauku, švaru, gražu . . .

MOTERŲ METAMS!

Kalbėkim šiandien moteriškai,
prie vyrų taikytis gana.
Gal rasim kalbą mes kitokią,
naujos dienos — nauja šviesa.

Gyvenimas ta pačia rykšte
kerta mums skaudžiai kartu,
galbūt, todėl ir vienai kitą
suprast be žodžių nesunku.

Kai prablaivės dangus aptemęs,
šypsosimės mes vės, tikiu.
Kalbėkim šiandien moteriškai,
mes einam tuo pačiu keliu.

B. Vytienė

Menotyrininkė **Valerija Čiurlionytė - Karūžienė** (dail. M. K. Čiurlionio sesuo), dailininkė **Domicelė Tarabildaitė - Tarabildienė** ir grafikė **Irena Žemaitytė - Geniušienė** (kairėje) laike Dailininkų Sąjungos suvažiavimo.

Skulpt. K. Stoškienė nuo 1950 metų dalyvauja įvairiose parodose. Jos darbai yra jautriai išmodeliuoti, plastiški ir dekoratyvūs, mėgiama tematika — šeima.

Baleto mokykla Kaune 1941 m., (kairėje) baletmeisteris **B. Kelbauskas** (miręs 1975 m.), baleto solistė ir pedagogė **J. Jovaišaitė - Olekienė** ir vėliau pagarsėjusios baleto solistės **G. Sabaliauskaitė, T. Sventickaitė, A. Ruzgaitė** ir kitos.

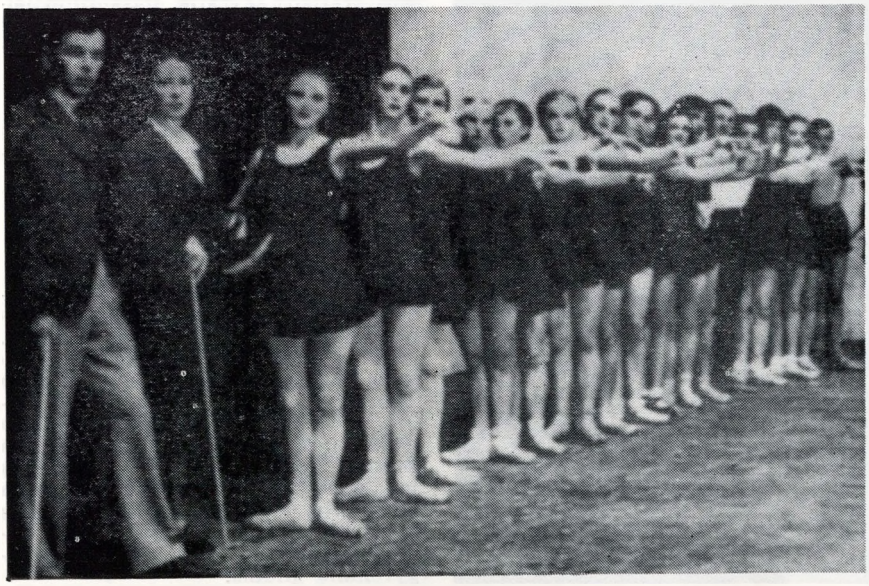

Operos solistė Gražina Apanavičiūtė, pasižymėjusi dideliu talentu dainininkė. Pirmą kartą scenoje dalyvavo dar būdama konservatorijos studente. 1971 m. buvo priimta į teatrą kaip solistė ir debiutavo Rubinšteino operoje "Demonas". Naujuose operos rūmuose yra rengiami nauji pastatymai, kuriuose ji atlieka pirmaeiles roles: "Faustas" (Gounod), "Ave Vita" (Klova), "Legenda apie meilę" (Barkauskas). Šalia savo tiesioginio darbo, ji taip pat dalyvauja Filharmonijos simfoninio orkestro koncertuose, išpildydama "Requiem" (Verdi).

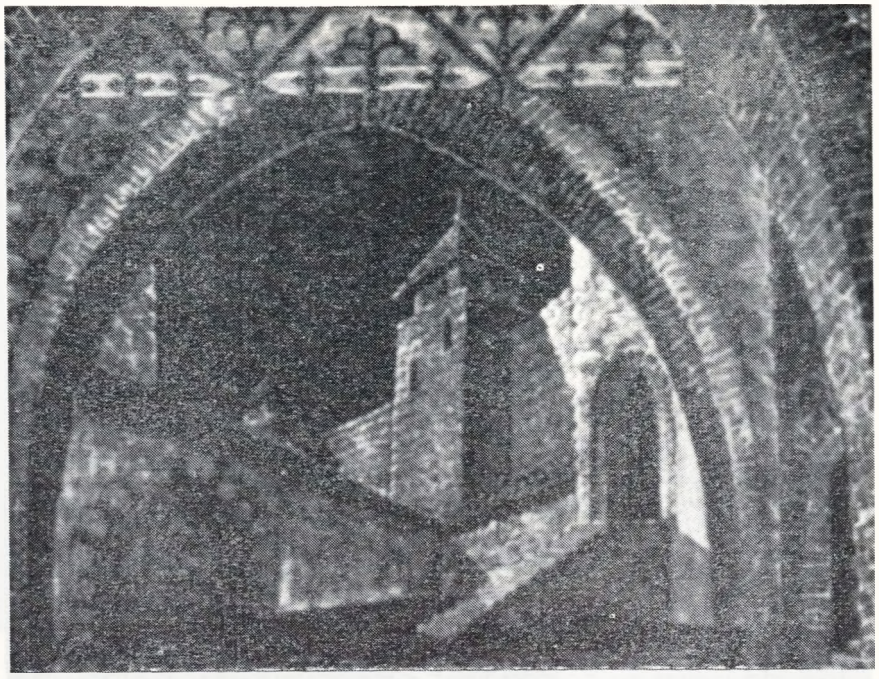

Dekoracijos eskizas J. Karnavičiaus operai "Gražina".

Dail. Regina Songailaitė - Balčikonienė, Valst. Operos ir Baleto Teatro dekoratorė, šiose pareigose dirba nuo 1948 metų. Jau vaikystėje suaugusi su teatru (tėvas buvo operos orkestrantas), pasirinko nelengvą scenografijos specialybę. Meniškai apipavidalinant scenos veikalą susiduriama su įvairiais sunkumais. Reikia artimai bendradarbiauti su dirigentu ir režisorium, kad išgauti norimus efektus, taikomasi prie muzikos ir dramaturgijos, apjungiant visas meno formas, erdvės, spalvos ir šviesos pagalba. Ankstyvose dailininkės dekoracijose buvo jaučiamas tapybiškas epochos vaizdavimas, vėliau M. K. Čiurlionio įtakoje, perėjo į didesnį stilizavimą. Ji taip pat yra suprojektavusi kostiumus ansambliui "Lietuva" 1968 m. ir dainų šventės dalyvaims 1970 m.; pasižymėjusi gera akvarelistė, dažnai dalyvaujanti parodose.

Dail. P. Svičiulienė yra žinoma menotyrininkė. 1940 m. baigusi meno mokyklą studijavo Vilniaus Dailės Muziejaus grafikos skyriuje. Paskutiniu laiku parengė Lietuvos dailės istorijos katalogą "Lietuvos XVI - XIX a. raižiniai".

Aktorė Rūta Staliliūnaitė — pasižymėjusi sukurtais vaidmenimis, už kuriuos yra gavusi įvairių premijų: K. Borutos "Baltaragio malūnas", Šekspyro "Antonius ir Kleopatra", Ibseno "Nora", J. Grušo "Barbora Radvilaitė" ir kiti. Aktorė baigusi teatro mokslus, nuo 1963 m. dirba Kauno Dramos Teatre. Vienas iš stipriausių jos sukurtų vaidmenų yra Barbora Radvilaitė, kurioje ji prieštaringomis ir kraštutinėmis emocijomis kiekviename spektaklyje sukrečia žiūrovą išgyvenimų giluma.

• Madų ir grožio pasaulis

VEDA I. KAIRIENĖ

DEIMANTAI

Visais laikais žmonės vertino brangakmenius, o ypač deimantus. Jau senų senovėje Indijos ir Kinijos valdovai mėgo puoštis safirais, rubinais, smaragdais ir deimantais. Deimantas yra pats kiečiausias pasaulyje akmuo, todel jis plačiai naudojamas industrijoje, o del savo grožio ir brangumo yra vertingas papuošalas. Jo vertė niekad nekrenta, o tik auga, nes deimantų pasaulyje nėra daug. Deimanto kaina priklauso nuo keturių pagrindinių dalykų: dydžio bei svorio, spalvos, aiškumo (permatomumo) ir apdirbimo (išpjaustymo).

Ko didesnis geros kokybės deimantas, tuo jis yra brangesnis, nes didelių deimantų iškasti pasitaiko labai retai. Be to, per apdirbimą jis netenka net apie pusės savo pirmykščio svorio. Geriausiomis deimantų žaliavos apdirbimo įmonėmis yra laikomos Antverpenas Belgijoje ir Amsterdamas Olandijoje. Gerai išpjaustytas ir nušlifuotas deimantas spindi ir žėri visomis vaivorykštės spalvomis. Mėlynai baltas deimantas yra laikomas brangesniu ir vertingesniu už gelsvo atspalvio deimantą. Be to, geras deimanto akmuo turi būti be dėmių ir aiškiai permatomas, ką dažniausiai galima nustatyti tik per mikroskopą.

Deimantų šaltiniai

Deimantai yra randami įvairiausiose pasaulio šalyse. Šiandieną, didžiausios deimantų kasyklos yra pietų Afrikoje ir Brazilijoje. Pietų Afrikoje deimantų šaltinius surado ir ten įsteigė kasyklas anglai: Barney Barnato ir Cecil Rhodes 1867 metais. Jie įkūrė sindikatą "De Beer", kuris iki šių dienų nustato deimantų kainą. Per šio sindikato rankas praeina apie keturios penktosios viso pasaulio deimantų žaliavos. Jie aprūpina šiais brangakmenimis apie 200 didelių pasaulinių firmų.

Papuošalai

Geros kokybės gražiai nušlifuotas deimantas yra labiausiai vertinamas papuošalas. Šių dienų kinų žvaigždės (movie stars) didelę dalį savo kapitalo investuoja į deimantinius papuošalus. Žiedas su deimanto akute yra laikomas meilės simboliu, todel dažniausiai tokį žiedą vyrai dovanoja savo išrinktajai sužiedotuvių proga. Toks deimantinis žiedas gali būti dėvimas visą laiką ir prie visokių rūbų. Tačiau, kitomis deimanto brangenybėmis paprastai moterys puošiasi tik vakare ir prie išeiginių rūbų.

Deimantinių papuošalų priežiūra

Deimanto bei kitokių brangakmenių papuošalai turi būti saugojami nuo pudros, muilo, kremų ir kitokios kosmetikos. Juos reikia nuimti prieš prausiantis ir tepant veidą ar kūną betkuriais kremais. Be to, laiks nuo laiko, patartina visus auksinius papuošalus su deimantais ar kitais "išmaudyti"; tokios "vonios" receptas: į du puodelius šalto vandens įpilti du valgomus šaukštus amonijos, įdėti truputį plovimo miltelių ir visą tai gerai išplakti į putas. Tokioje "vonioje" įmerktus deimantinius papuošalus reikia švelniai nušepečiuoti su antakių plonu šepetuku. Po to, patartina juos perplauti švariu drungnu vandeniu. Užbaigiant šią "vonią" reikia papuošalus įmerkti trumpam (vienai sekundei) į alkoholį, kad jis nuvalytų dar galimai užsilikusius muilo likučius.

Aldona S. Michelevičienė

PAPUOŠALAI IR JŲ DĖVĖJIMAS

Kiekviena moteris turi įvairių papuošalų, kuriuos dėvi įvairiomis progomis ir kasdien. Yra svarbu, kad dėvimi papuošalai būtų pritaikyti asmeniui, drabužiams, vietai ir laikui. Vienos rūšies papuošalai tinka dėvėti dienos metu, kiti — vakare, arba, kas tinka baliuje, bus visai ne vietoje — gatvėje. Perkant papuošalus, ir brangius, ir pigius, reikia parinkti, kad jų dydis, forma, spalva ir medžiaga (metalas, akmuo, plastika, stiklas) derintųsi prie moters tipo, plaukų ir odos spalvos, veido, kaklo, ausų, rankų ir pirštų formų (pritaikant apyrankes, auskarus, žiedus ir t.t.). Nepirkite papuošalų vien dėl to, kad jie pažiūrėjus gražiai atrodo. Pabandykite ar jie jums asmeniškai tinka ir pagalvokite prie kokių rūbų juos dėvėsite. Garsūs juvelyrai, darantieji brangenybes pagal užsakymą, prieš pradėdami darbą labai gerai išstudijuoja asmenį, kuris tas brangenybes dėvės. Jei užsakytojo skonis neatitinka jų nuomonei, jie užsakymo nepriima, norėdami išvengti blogos reklamos. Didelę reikšmę turi ūgis ir bendros kūno proporcijos prie kurių reikia taikyti papuošalų dydį ir rūšį. Kas tinka egzotiško tipo moteriai, tas gali visai netikti sportinio ar švelnaus tipo moteriai. Dėvinčios didelius ir labai blizgančius papuošalus primena kalėdinę eglę, nes su saiku dėvimi blizgučiai tinka tik baliuose, prie iškilmingų vakarinių rūbų. Ne laiku ir ne vietoje dėvimi deimantai irgi gali atrodyti labai neskoningai ir pigiai. Per didelis perkrovimas ir apsikarstymas papuošalais elegancijos nepriduoda.

BESIBAIGIANČIOS

VASAROS

☆ ☆

IR
RUDENS
SILUETAI . . .

• Šeimininkių kampelis

Veda L. MURAUSKIENĖ

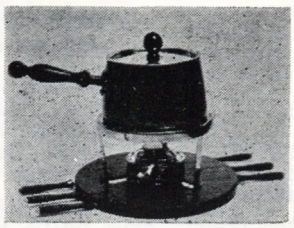

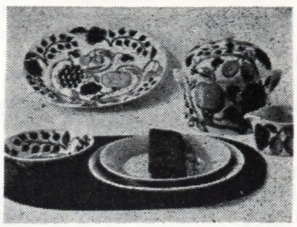

Svogūnų pyragas

1 sv. miltų,
1 pd. pieno,
1 pakelis mielių,
4 kiaušiniai,
⅛ sv. sviesto,
¼ sv. lašinukų,
3 št. taukų,
4 dideli svogūnai,
kmynų, cukraus žiupsnelis, druskos.

Į indą persijoti miltus, viduryje padaryti įdubimą į kurį įpilti pieną su išmaišytom mielėm ir cukrumi, truputį pamaišyti su įdubime esančiais miltais ir uždengus palaikyti šiltoje vietoje apie 30 min., kad pakiltų. Sulydyti sviestą, truputį atvėsinti ir supilti į tešlą, taip pat įdėti vieną kiaušinį, druską ir maišyti su mediniu šaukštu, kol pasidarys vienoda masė ir nebelips prie indo dugno. Uždengus vėl palaikyti, kad pakiltų, tada iškočioti ir dėti į gerai taukais išteptą kepimo formą (nuo patepimo priklauso pyrago trapumas) ir vėl leisti pakilti. Paruošti sekantį užpilą: supjaustyti lašinukus ir paspirginti, sudėti kapotus svogūnus ir pakepinti, nuimti nuo ugnies ir įmaišyti 2 št. miltų, 3 kiaušinius,rūgščią grietinę ir druską (pagal skonį). Visą masę užpilti ant pyrago, pabarstyti kmynais ir kepti vidutinėje temperatūroje, kol gražiai paruduos. Servuoti šiltą. Tinka prie vyno ir alaus.

Pudingo pyragas su vyšniom

1 dėžutė be kauliukų vyšnių (14 uncijų ir 45% cukraus),
3-4 šaukštai "kirsch" ar "brandy" (jeigu norima),
½ puoduko miltų,
½ puoduko cukraus,
3 kiaušiniai,
½ puoduko pieno,
truputis druskos.

Krosnį įkaitinti iki 350° F. Riebalais ištepti nedidelę pyragams kepti formą ar stiklinį kepimo indą.

Vyšnias nusausinti ir išdėsčius formoje, aplaistyti "kirsch" ar "brandy". Sumaišyti miltus, cukrų ir druską. Padarius duobutę viduryje supilti ¼ puoduko pieno ir sudėti kiaušinių trynius bei baltymus ir su šakute plakti, kol masė pasidarys vientisa. Supilt likusį pieną ir, gerai išmaišius, masę pilti ant išdėstytų vyšnių.

Kepti įkaitintoje krosnyje apie 30-35 minutes ar kol gražiai paruduos. Iškepus apiberti cukraus pudra ir duoti šiltą. Papuošimui galima uždėti plaktos grietinėlės arba duoti su vanilės ledais.

Šį saldųjį galima paruošti ir keletą valandų anksčiau, išdedant vyšnias kepimo formoje ir paruošiant masę. Abu dalykus laikyti uždengus šaldytuve. Prieš kepimą masę lengvai pamaišyti ir užpylus ant vyšnių kepti įkaitintoje krosnyje.

Grybai ir kumpis a la Normande

1½ puoduko makaronų (kiautelių ar raikštelių formoje),
2 puodukai pjaustytų šviežių grybų,
3 šaukštai sviesto,
1¼ puoduko plakimo grietinėlės ar balto padažo,
1 šaukštas kapotų žalių svogūnėlių,
truputis druskos,
4 kiaušiniai,
3 puodukai smulkiai tarkuoto šveicariško sūrio,
1½ svaro smulkiai pjaustyto kumpio.

Prieskoniai — muškato riešutas, "curry" pudra bei pipirai pagal skonį. Krosnį įkaitinti iki 350° F. Ištepti riebalais 2 kvortų kepimo indą.

Didesniame puode užvirinti vandenį dadėjus druskos, ir sudėti makaronus į verdantį vandenį. Virti neilgai. Tik tiek, kad makaronai suminkštėtų. Išvirus turėtų būti du puodukai. Makaronus, išgriebus iš vandens, perpilti šaltu vandeniu ir rankšluostėliu nusausinti.

Keptuvėje išleisti sviestą ir apkepinti grybus, vis pamaišant, apie 3 minutes. Tada pilti pusę proporcijos grietinėlės, kapotus svogūnėlius ir druską. Sumažinti kaitrą ir pamaišant leisti pavirti, kol grietinėlė beveik išgaruos, apie 15 minučių. Kiaušinius išplakti su likusia grietinėle. Įmaišyti tarkuotą sūrį, sudėti paruoštus grybus, makaronus ir pjaustytą kumpį. Dadėti prieskonius ir viską gerai išmaišyti. 4g

Masę supilti į paruoštą kepimo indą. Kepti įkaitintoje krosnyje apie 35-40 minučių, ar kol masė sukepssukietės. Išėmus leisti pabūti kepimo inde apie 10 minučių. Po to išversti į servavimo indą. Galima duoti kaip pagrindinį patiekalą su žaliom salotom ir karštom bulkutėm.

Viščiuko kepenėlės

1 svaras viščiuko kepenėlių,
1 svogūnas, smulkiai sukapotas,
½ ar 1 puodukas vandens (pagal reikalą),
2 šaukštai grietinėlės miltelių (naudojamų kavai baltinti),
3 šaukštai sviesto ar margarino,
pipirų ir druskos pagal skonį,
miltų pavoliojimui.

Kapenėles perplauti ir nurinkti gyslas. Pabarstyti druska bei pipirais ir pavolioti miltuose.

Keptuvėje išleisti sviestą ar margariną ir sudėti kepenėles bei kapotą svogūną. Pavartant apkepinti. Tada užpilti vandeniu sumaišytu su grietinėlės milteliais. Sumažinti kaitrą ir uždengus troškinti 20-25 minutes. Žiūrėti, kad būtų gerokai apsemtos padažu. Jei permažai galima dar dapilti vandens. Duoti į stalą su virtom morkutėm ir bulvių koše ar ryžiais.

INDAI
TINKAMI
VIRIMUI
IR
STALUI...

Bananų omletas

2 bananai,
3 kiaušiniai,
½ puoduko cukraus,
½ puoduko vandens,
¼ šaukštelio romo esencijos,
sviesto kepimui.

Nulupus bananus supjaustyti plonomis riekutėmis. Iš cukraus ir vandens išvirti sirupą ir sudėjus bananus pavirinti, kad apliptų sirupu. Išplakti kiaušinius (baltymus plakti atskirai ir tik vėliau sumaišyti). Keptuvėje išleisti sviestą ir supilti kiaušinius. Kiaušiniams pradėjus kepti, užpilti išvirtus sirupe bananus, baigti kepti. Duoti į stalą susuktus. Prie šio omleto tinka cinamono tostas (apkepinta duona su cinamono cukrum).

Rubarbarų pudingas

1 puodukas cukraus,
3 šaukštai kukurūzų krakmolo (corn starch),
truputis druskos,
2 puodukai pieno,
3 kiaušiniai, lengvai išplakti,
1 svaras rubarbarų, supjaustytų maždaug inčio dydžio gabaliukais.

Virimui naudojamas dvigubas puodas. Apatiniame karštas vanduo. Į viršutinį puodą sudėti ½ puoduko cukraus, 2 šaukštus kukurūzų krakmolo ir druską. Įpilti pieną ir maišant virti kol pradės cukrus tirpti ir masė sutirštės. Tada nusemti samtelį masės ir maišant užpilti ant kiaušinių. Kiaušinius supilti atgal ir dar pavirinti apie porą minučių. Nuėmus nuo kaitros leisti atvėsti. Vėliau, uždengus padėti į šaldytuvą.

Rubarbarus sudėti į virimo indą, dadedant šaukštą ar du vandens ir uždengus virti, kol jie suminkštės. Dadėti likusį cukrų (½ puoduko) bei kukurūzų krakmolą (1 šaukštas). Nuolatos maišant virti, kol masė užvirs ir sutirštės. Išvirus padėti, kad atšaltų.

Duodant į stalą abi išvirtas ir atšaldytas mases lengvai sumaišyti. Galima duoti su plakta grietinėle.

Margas pyragas

½ svaro sviesto,
1 puodukas cukraus,
4 kiaušiniai,
2 puodukai miltų,
2 šaukštai rūgščios grietinės,
¼ puoduko pieno,
1 šaukštas kepimo miltelių,
1 šaukštelis vanilijos esencijos.

Tamsiai tešlai reikia dadėti maždaug unciją tarkuoto ar tirpinto pusiau saldaus šokolado. Tirpdant šokoladą dadėti 3 šaukštus pieno ir trupučiuką riebalų.

Sviestą ištrinti su cukrum, dadedant po vieną kiaušinį ir po šaukštą miltų. Sukti kol cukrus išsitrins. Tada dėti prieskonius, miltus sumaišytus su kepimo milteliais ir grietinę. Gerai viską išmaišyti. Masę padalinti į dvi dalis. Kepimo formą iškloti riebalais išteptu popieriu, geriausia naudoti formą su skyle viduryje. Tada sudėti pirmąją pusę tešlos, o į antrąją dalį sudėti tarkuotą ar tirpintą šokoladą, gerai išmaišyti, tada sudėti ant viršaus. Su šakute sukimo būdu pamaišyti abi tešlas, kad būtų masė marga. Kepti įkaitintoje krosnyje prie 350° F, apie pusantros valandos.

Truputis apie kiaulienos kulšytes

Mes daugiausia esame papratę naudoti jas verdant šaltieną, arba mėgstame parūkytas. Kulšytės, nors turi storą odą, kaulą ir sluogsnį riebalų, bet beveik pusę jų svorio galima sakyti yra liesa mėsa. Šparčiai kylant maisto kainoms, jos pakolkas yra prieinamesnės kainos atžvilgiu ir jų gaminimas gali būti gan įvairus.

Vienas iš lengviausių būdų yra virti. Jas reikia virti maždaug 1½ valandos pridedant prieskonių bei druskos pagal skonį. Išvirus galima patepti sviestu, apiberti duonos trupiniais ir tada dar pakepinti krosnyje prie 350° F apie pusvalandį ar kol gražiai paruduos.

Virtos kulšytės

4 kiaulės kulšytės (apie 5 svarai),
2 svogūnai (į kuriuos įkišti po gvazdiką — clove),
2 morkos, supjaustytos,
2 koteliai salierų,
1 lauro lapelis (bay leaf),
1 skiltelė sutrinto česnako,
1½ šaukštelio druskos,
¼ šaukštelio pipirų,
2 šakelės petruškų,
6 puodukai vandens.

Kulšytes perpjauti pusiau. Nuvalyti šerius (jeigu yra) ir gerai nuplauti. Dėti į gilesnį puodą, kad būtų apsemtos vandeniu ir dadėti visus prieskonius suminėtus proporcijoje. Uždengus virti apie porą valandų ant neperaugštos kaitros ar kol bus visai minkštos.

Rauginti kopūstai

3 puodukai raugintų kopūstų,
1 šaukštas rudo cukraus,
½ šaukštelio kmynų (caraway seeds),
¼ šaukštelio pipirų.

Krosnį įkaitinti iki 325° F. Kopūstus nuplauti ir sudėti į 3 kvortų kepimo indą. Apiberti cukrum, pipirais, kmynais ir pagal skonį durska. Užpilti 1 puoduką nuo virtų kulšyčių sunkos ir pačias kulšytes išdėstyti odele į viršų. Kepti apie 40-45 minutes ar kol odelė paruduos. Kulšytes pavartyti, kad vienodai apkeptų. Duoti su virtom bulvėm apibertom krapais.

Kulšytės su šviežiais kopūstais

"Pressure cooker" (jeigu turite)
3 svarai kulšyčių,
1½ puoduko vandens,
½ puoduko pjaustyto svogūno,
1 šaukštelis druskos,
1 šaukštas prieskonių naudojamų marinatams (pickling spice),
1 mažas kopūstas supjaustytas skiltimis.

Gerai nuvalius kulšytes sudėti į "pressure cooker" puodą, dadėti vandenį, svogūną ir prieskonius. Virti prie 15 svarų spaudimo apie 35 minutes. Nuėmus, leisti spaudimui pamažu nukristi. Perkošti sunką ir leisti truputį atvėsti. Tada sudėti kulšytes ir pjaustytą kopūstą į puodą ir vėl virti prie 15 svarų spaudimo apie 3 minutes. Duoti į stalą šiltas su apkepintom bulvėm.

Neturint "pressure cooker" virti didesniame puode dadendant 6-8 puodukus vandens (kad būtų apsemtos). Ant lengvesnės ugnies virti apie 1½ - 2 valandas. Kai suminkštės dadėti kopūstus ir dar uždengus pavirti kokį pusvalandį.

Špinatai su ryžiais

1 pokelis špinatų,
½ puoduko pamidorų padažo,
druskos ir pipirų pagal skonį,
¼ puoduko ryžių,
1 mažas kapotas svogūnas,
alyvų aliejaus.

Svogūną apkepinti aliejuje, tada dadėti gerai nuplautus ir nuvalytus špinatus ir druską, pipirus, pamidorų padažą ir vandens, kad užtektų ryžiams virti. Užvirinti ir tik tada sudėti ryžius. Viską gerai pamaišyti ir dadėti dar šaukštą sviesto. Ant lengvos ugnies virti, kol ryžiai bus išvirę. Tinka prie įvairių mėsų.

KERAMIKINIAI
STALO
INDAI

• Atsiųsta paminėti

Išeivijos klausimai — Juozas Eretas; Lietuvių Katalikų Mokslų Akademisijos leidinys — Roma 1974 m. 54 psl.

Lietuvių Spaudos Draudimo Laikotarpis — J. V., VELS Centras, 1974; 30 psl.

Penkiolikmetis Chicagos Tolminkiemyje, 1959 - 1975 — Kristijono Donelaičio Mokyklų sukaktuvinis leidinys; redakcinis kolektyvas: **Danutė Bindokienė, Jonas Bagdonas, Julius Širka;** nuotraukos **Vaclovo Noreikos;** dail. **P. Aleksa;** 314 psl.; nuo 247 psl. Kr. Donelaičio augštesniosios mokyklos mokinių **Metraštis** 1974-1975 m.; leidinys gausiai iliustruotas mokytojų, mokinių, rėmėjų ir mokyklos veiklos nuotraukomis.

Moterų Dirva — L. R. K. Moterų Sąjungos leidinys; redaktorė — Mrs. Dale Murray; adresas — 3005, U. S. A. prenumerata metams — $2.50 Amerikoje, kitur — $3. Adresas — 3005 N. 124th st. Brookfield, Wis., U. S. A. 53005.

Museum Review — Balzeko Lietuvių Kultūros Muzėjaus Čikagoje Biuletenis.

Mūsų Žinios — Čikagos Lietuvių Jėzuitų veiklos dvisavaitinis biuletenis; adresas 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636.

Lituanus — Lithuanian quarterly — kultūros ir mokslo žurnalas anglų kalba; redaguoja: A. Klimas, T. Remeikis, B. Vaškelis; prenumerata metams 8 dol; adresas: Lituanus — 6621 S. Troy, Chicago, Ill U. S. A. 60629.

Gaudeamus — studentų ateitininkų sąjungos žurnalas; išeina neregulia riai. Redaguoja kolektyvas: D. Kojelytė, R. Navickaitė, A. Norvila, A. Zailskaitė. Adresas: 19 Chestnut St. Brooklyn, N.Y. 11208, USA.

Medicina — PLGS žurnalas; vyr. redaktorius — **Kazys Pemkus,** MD. — 1022 Beau Brummel Drive, Sleepy Hollow, Ill. 60118, U.S.A.; administratorė — L. Dargienė — 10326 Kipling St., Westchester, Ill. 60153, U.S.A.; išeina tris kartus metuose; prenumerata — 10 dol.

Skautija — Lietuvių Skautų sąjungos vadovybės biuletenis; redaguoja redakcinis kolektyvas: A. Saulaitis, R. Gudaitienė, Č. Kiliulis; administracijos adresas: K. Šimėnas, 45 Alban St., Dorchester, Mass. 02124, U.S.A.

Pasaulio Lietuvis — Pasaulio Lietuvių Bendruomenės valdybos leidinys; redaktorius — Stasys Barzdukas; adresas — 18308 Hiler Ave., Cleveland, Ohio 44119, U. S. A.; prenumerata metams — $2.

Krivulė — Vakarų Europos Lietuvių Sielovados leidinys; red. kun. P. Celiešius; 8939 Bad. Woerishofen, Kirchenstrasse 5, W. Germany; vieno nr. kaina — 0.35 dol.

Laiškai Lietuviams — Tėvų jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas; redaktorius J. Vaišnys, SJ; adresas — 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636, USA; prenumerata metams — 5 dol.

Šv. Pranciškaus Varpelis — mėnesinis religinio - patriotinio turinio laikraštis; leidžia T. T. Pranciškonai; redaktorius — T. V. Gidžiūnas, O. F. M.; administratorius — T. S. Rapolas, O.F. M.; metinė prenumerata — 3 dol.; adresas: Franciscan Fathers, Kennebunkport, Me. 04046, USA.

Šaltinis — tikybinės ir tautinės minties žurnalas; leidžia — Šv. Kazimiero Sąjunga ir Tėvai marijonai. redaguoja k. S. Matulis, MIC. Metinė prenumerata $4; adresas: 16 Hound Rd., West Bridgeford, Nottingham NG2 6AH, England.

Eglutė — iliustruotas vaikų žurnalas; redaguoja ir leidžia N. P. M. Seserys, Putname; išeina kas mėnesį, metinė prenumerata $5; adresas: Eglutė — Immaculate Conception Canvent, Putnam, Conn. U. S. A. 06260.

Ateitis — lietuvių katalikiško jaunimo žurnalas; vyr. redaktorius — k. dr. K. Trimakas, 850 Des Plaines Ave., Apt. 409, Forest Park, Ill., 60130, USA; leidėjai — Ateitininkų Federacija; administracija — J. Polikaitis, 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, Ill. 60629, USA; prenumerata metams — 7 dol.

Skaidrės — Švietimo Gairių priedas; 700-tų skaidrių sąrašas; Kanados Liet. Bendruomenės Švietimo Skyriaus Mokslo Priemonių Komisijos paruošti skaidrių komplektai mokykloms: Vilnius, Kaunas, Nemunas, Pajūris, Trakai, Vytautas, Laisvės kovos, Ropė, Voveraitės vaišės, Obuoliai, Gandras ir lapė, Ko trūksta?. Lapai, Lietuvių tautiniai drabužiai, Lietuvių dailininkų darbai, Senovės lietuvių architektūra — Liaudies menas, Du gaideliai, Pelėda, Šaltyšius, Zuikis Puikis, Vištytė ir gaidžiukas, Darbininkai, Rašytojai — Pilys.

Skaidres galima užsakyti sekančiu adresu: **V. Matulaitis, 44 Longbourne Dr., Suite 506, Weston, Ont., Canada, M9R 2M7.**

Lietuvių Foto Archyvas kviečia Jus dalyvauti metinėje lietuvių fotografų parodoje — konkurse, kuri vyks Jaunimo Centre, Čikagoje, š.m. lapkričio 21 - 30 d.d.

Konkurse bus dvi nuotraukų grupės — juoda-balta ir spalvota. Juoda-balta nuotraukos turi būti paties fotografo darbas, spalvotos gali būti pagamintos laboratorijoje.

Nuotraukos turi būti bent 8" x 10" dydžio (bet pageidaujamos didesnės), priklijuotos prie kartono ar įrėmintos. Ant kitos pusės turi būti užrašytas dalyvio vardas, pavardė, adresas ir nuotraukos pavadinimas. Su eksponatais reikia pristatyti ir nuotraukų duplikatus, kurie bus naudojami spaudai ir knygai PARODA '75. Kiekvienas dalyvis gali patiekti ne daugiau kaip dešimt nuotraukų. Galima dalyvauti ir su mažiau darbų.

Juri komisija, kurios sąstatas bus paskelbtas vėliau, atrinks nuotraukas parodai. Kita komisija kūrinius premijuos. Premijuojamas bus visas fotografo darbas, o ne atskiros nuotraukos. Laimėtojams bus paskirtos piniginės premijos dvejose kategorijose: 1) už spalvotas fotografijas (I — $150, II — $100, III — $50), 2) už juoda-balta fotografijas (I — $150, II — $100, III — $50).

Nuotraukas reikia pristatyti iki lapkričio 15 d. šiuo adresu: Algimantas Kezys, SJ, 2345 West 56th St., Chicaga, Ill. 60636, USA. Dalyvavimo mokestis $3.

Parodos proga bus išleistas foto albumas PARODA '74, kuriame bus atspausdintos rinktinės nuotraukos iš pernykštės lietuvių fotografų parodos. Kitais metais bus išleistas kitas albumas PARODA '75 su šios parodos reprezentaciniais darbais.

GARBĖS PRENUMERATOS

Adomaitienė O., Jamestown, N. Dakota, Bariuvienė R., Bridgeport, Conn., Barmienė V., Los Angeles, Calif., Bubelienė S., Islington, Ont., Jančiukienė B., Winnipeg, Manitoba, Kalesinskienė H. (2-jų metų), New Britain, Conn., Nemickienė E., Highland, Md., Smailienė A. (2-jų metų), Toronto, Ont., Spink B., Vancouver, B.C., Stark B. Santa Monica Calif., Šviežikienė E., Val Coron, Ont., Urbonienė L., Edmonton, Alta., Vaškevičienė A., Toronto, Ont., Vinclovienė I., Richmond Hts., Ohio.

ŽURNALUI AUKOJO

$20.00 — Jutelis Povilas (brolio Petro Jutelio atminimui pagerbti), Sudbury, Ont.,

$14.00 — Merkevičienė M., Omaha, Nebr.,

$10.00 — Pakštienė J., Miami Beach, Fla., Žitkuvienė A., Seattle, Wash.,

$6.00 — Spykers A., Guildford, Australia,

$5.00 — Tautvilienė B., Washington, D.C.,

$3.00 — Jančiauskienė A., North Geelong, Australia, Simonaitienė B., Detroit, Mich., Stankienė J., Brockton, Mass., Žygienė O., Cleveland, Ohio.

$2.00 — Deksnienė A., Hamilton, Ont., Januškienė A., Milton, Mass., Grušienė A., Wawa, Ont., Rimkūnienė I. Hammond, Ind., Stravinskienė B., Chicago, Ill., Vingelienė A., Omaha, Nebr.,

$1.00 — Balienė B., Chicago, Ill., Batisa B., Brockton, Mass., Horn R., Chicago, Ill., Kanapkienė O., Weston, Ont., Paovienė V., Grand Rapids, Mich., Petronienė P., So. Boston, Mass., Sadauskienė J., Cicero, Ill.